

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO XI.

LJUBLJANA, FEBRUAR 1970

ŠTEVILKA 2

Pregled dela Zveze komunistov in naloge v prihodnjem obdobju

ZA NAMI JE LETO, V KATEREM SMO BILI PRICA POMEMBNI SPREMENBAM V PODJETJU, ZLASTI NA PODROČJU RAZŠIRITVE PROIZVODNJE. PODJETJE SE JE STABILIZIRALO TAKO V POGLEDU FINANČNEGA POLOŽAJA KOT TUDI V POGLEDU NAROCIL.

VRSTA DOKUMENTOV OD LANSKEGA IX. KONGRESA DALJE NAM JE DALA DOVOLJ SPODBUDE ZA REŠITEV VRSTE VPRAŠANJ. SKLEPI ZASEDANJA REPUBLISKE KONFERENCE ZKS PA BODO NEDVOMNO OBOGATILI DELO ČLANOV TUDI PRI NAS.

1. Med najbolj pogumne odločitve Litostroja sodi nedvomno razširitev proizvodnje z montažo osebnih avtomobilov. Številne težave s klasično litostrojsko proizvodnjo, kjer kupci zahtevajo kredite, problemi, ki jih prinaša širok izbor proizvodov, nerentabilnost, neekonomičnost nekaterih obratov itd. so nas prisilili, da smo pričeli iskati možnost dodatne proizvodnje, kjer bi lahko denar hitreje obrnili. Sklenili smo konkretno pogodbo s francosko tvrdko Renault. Pri taki razširitvi proizvodnje gre predvsem za to, da čimprej pričnemo s proizvodnjo avtomobilskih delov, za katero bomo lahko uvozili določeno število delov za montažo avtomobilov. Pomen take razširitve je torej v kooperaciji.

Nova proizvodnja je prinesla s seboj vrsto problemov, ki terjajo sodelovanje vseh članov kolektiva, zlasti komunistov. Poleg tega, da smo pridobili mnogo sodelavcev zunaj podjetja, skušamo prekvalificirati tudi delavce iz dosedanje proizvodnje. Ob tem nekateri negodujejo, češ, zakaj ne damo večjih možnosti zaposlitve v novi proizvodnji prav domačim kadrom. Problem pa je v nagrajevanju kadrov, ki so prišli k nam iz drugih podjetij. Dejstvo je, da so avtomobili že v tovarni in da jih moramo dokončno zmontirati in predati kupcu, ki je mnogo bolj zahteven, kot kupec naših klasičnih proizvodov. Ob dodatni proizvodni dejavnosti smo tudi določili status nove proizvodne enote, ki ima samostojen obračun. Teda so mnogi govorili o možnostih odcepitve in s tem povzročili neupravičeno razburjenje med člani kolektiva. Jasno namreč je, da je montaža avtomobilov možna le ob Litostroju, ki s svojo proizvodnjo predstavlja bazo, oziroma jamstvo tudi za tujega partnerja. Moramo vedeti, da določena razmerja spremeni lahko samo odločitev samoupravnih organov. Obenem z novo proizvodnjo lahko pričnemo tudi z uvedbo velikoserijske proizvodnje, s tem pa tudi z drugačnim načinom proizvodnje z ustrezno tehnologijo. Da bi v tem uspeli, bo treba za modernizacijo klasične litostrojske proizvodnje vložiti precej napora.

2. Kljub ugodnim perspektivam nove proizvodnje moramo posvetiti ustrezno skrb nekaterim pojavom, ki smo jim bili v klasični litostrojski proizvodnji priča zadnje leto. Sama struktura proizvodov povzroča zaradi individualnega značaja proizvodnje nemalo težav. Med temeljne probleme sodi nedvomno precejšnja iztrošenost strojnega parka. Le izkušnosti delavcev se imamo večkrat zahvaliti za zadovoljivo kvaliteto proizvodov.

V preteklem letu so bili nezadovoljni predvsem tisti, ki niso imeli dovolj dela. Med vzroke

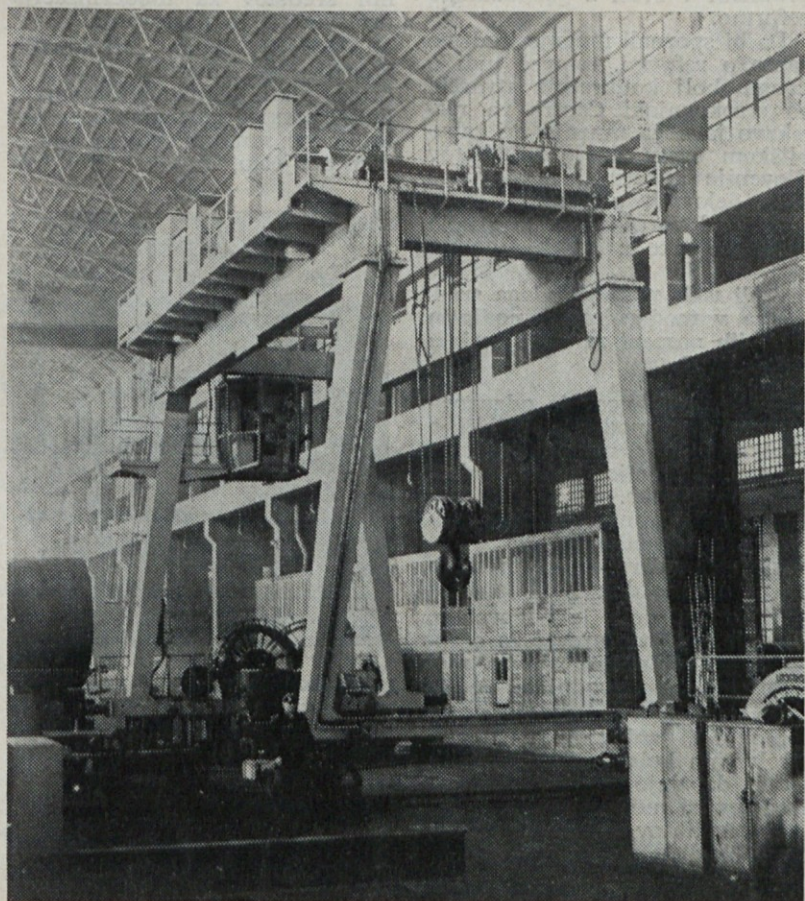
nezadovoljstva moramo šteti tudi slabo organizacijo dela, pomanjkanje kadrov in neustrezno razporeditev kadrov. Ti vzroki so povzročili tudi slabe medsebojne odnose in negodovanja zaradi nizkih osebnih dohodkov. Sporov žal niso reševali v okviru samoupravljanja ali znotraj družbeno-političnih organizacij.

3. Delitev in nagrajevanje. Vsi vemo, da so pri nas razmeroma visoki življenjski stroški. Številne delovne organizacije in institucije pa so z osebnimi dohodki znatno na boljšem kot Litostroj. Z nizkimi osebnimi dohodki ne moremo pridobiti strokovnjakov, ne KV in ne VK delavcev. O tem priča velika fluktuacija delavcev. Načrtovanje delitve osebnih dohodkov za leto 1970 kaže na nekatere možnosti prerazporeditve ob povečanju proizvodnje in bistveno nespremenjenem številu zaposlenih.

Osnovno izhodišče za delitev v prihodnjem obdobju je način obračunavanja dohodkov po proizvodnih enotah in sektorjih. S takim obračunom bi se vsi trudili, da bi čim več naredili, saj potem člani kolektiva ne bi več mislili, da vsi jemljemo denar iz skupne vreče. Takega obračuna ne bo mogoče vpeljati takoj, saj je potrebno najprej ustvariti osnove, po katerih bomo ugotavljali uspehe ali neuspehe.

Ob predvidoma nespremenjenem številu zaposlenih in ob povečanju planskih nalog bi se v letošnjem letu glede na izpolnjevanje obveznosti lahko povečali osebni dohodki. Seveda je nujno predvideti nekatera delovna mesta. To so tista, na katera se ni nihče javil na razpis, ali pa so zaradi odhoda iz podjetja ostala prazna. Žal moramo poudariti, da največ odhajajo prav visoko kvalificirani in kvalificirani delavci, ki bi jim morali povečati osebne dohodke. Ni prav, da nekateri skušajo z nenormalnimi presegi norm uravnjavati ustrezno nagrajevanje normskih delavcev. Uvedba akordov na nekaterih delovnih mestih je sicer začasno rešila probleme pomanjkanja delavcev, vendar take oblike ne morejo veljati trajno. Odhodi nekaterih strokovnjakov in vodilnih delavcev iz podjetja kažejo, da jih z osebnimi dohodki nismo mogli obdržati. Tudi možnost visoke penalizacije osebnega dohodka kar sili kandidate drugam. Prevrednotenje vodilnih delovnih mest vsaj na raven podjetij na območju skupščine Ljubljana-Siška lahko daje večje jamstvo za izpolnitev delovnih mest in uspešno reelekcijo.

4. Kadrovska politika je tisto področje, ki najbolj neposredno vpliva na medsebojne odnose članov kolektiva. Načrtovanje

Električno portalno dvigalo 60 Mp x 10,66 m. Poslali smo ga v Zambijo za hidroelektrarno KAFUE. Uporabljali ga bodo za raztovarjanje opreme

OB PRAZNIKU ŽENA 8. MARCU

ČESTITAMO VSEM NASIM SODELAVKAM

IN JIM ŽELIMO MNOGO SREČE

IN BLAGOSTANJA V KROGU NJIHOVIH DOMAČIH

kadrovske politike in njeno izvajanje je dolgoročen proces in prav zato je vloga planiranja in programiranja na tem področju toliko bolj pomembna, sodelovanje družbeno-političnih in samoupravnih faktorjev toliko večje. Pridobitev novih strokovnjakov je v tesni povezavi z ustreznim nagrajevanjem, to pa nemalokrat povzroča velike težave, saj se starejši delavec čuti ogroženega in zato ne pusti, da bi mlajši sodelavec napredoval. Pravilno vpeljana pot pripravnička ni v skladu z nagrado, ki večkrat povzroči njegov predčasni odhod. Številni odhodi VK in KV delavcev so večkrat tudi posledica slabe organizacije dela. Primeri se, da delavci takoj ne dobijo tistega dela, ki bi ustrezalo njihovi kvalifikaciji. Številnim delavcem, ki sicer zasedajo delovna mesta, za katera se zahteva višjo kvalifikacijo, kot jo imajo ti delavci, moramo omogočiti pridobitev ustrezne kvalifikacije. Ob prikazovanju kvalifikacijske strukture opazimo formalno zelo nizko strukturo izobrazbe, kar povzroča negativno mnenje o Litostroju.

5. Nekateri informativne razprave o uveljavljanju določil ustavnih amandmajev niso zajele širšega kroga članov kolektiva. Priprave na spremembo statuta in drugih notranjih aktov kažejo, da bomo uspeli ovrednotiti doseženo stopnjo samoupravnega delovanja. Zlasti v zadnjih dveh letih smo uspeli vsebinsko jasno opredeliti pravice in dolžnosti ter pristojnosti strokovnih služb na eni, ter samoupravnih organov na drugi strani. Vsebinsko smo skušali poživiti zlasti z nekaterimi oblikami, ki smo jih organizirali na pobudo družbeno-političnih organizacij. Informativni sestanki vodilnih in vodstvenih delavcev, zlasti pa še zbori delavcev po proizvodnih enotah in sektorjih so dali dobre rezultate. Obenem pa so zbori delavcev, kjer so člani kolektiva lahko spraševali, pokazali, da nismo znali vedno izkoristiti vseh oblik obveščanja. Med pomembnimi novostmi, ki smo jim priča v zadnjem času, je tudi razširjeni kolegij. Taka oblika občasnega sestajanja direktorjev in šefov

enot ter sektorjev veča krog obveščenih, obenem pa le-ta omogoča razrešitev nekaterih vprašanj.

Vsekakor bomo morali ob uveljavljanju novega statuta posvetiti več pozornosti mestu in vlogi družbeno-političnih organizacij. V razpravo o statutu pa bi morali vključiti kar največ članov kolektiva.

6. Ko ocenjujemo delo organizacije ZK, ne moremo mimo aktivnosti mladih. Aktiv mladih komunistov, ki povezuje mlade člane ZK, je nedvomno zelo pomemben. Menim, da bi morali mnogo bolj upoštevati mladinsko organizacijo. Le-ta je pričela izdajati tudi svoj informativni list, ki bi zaslužil več pozornosti. Izredna skrb in posluš nekaterih posameznikov za probleme mladih ima žal vse preveč nasprotnikov. Komunisti bi se morali še posebej zavzeti za to, da bi mladi imeli več možnosti pri razvijanju tistih svojih aktivnosti, ki imajo veliko vlogo v medsebojnih odnosih.

Osnovni elementi delovanja organizacije naj bi bili tile:

- Vključitev v razprave o politiki delitve in nagrajevanja v skladu z načeli delitve po delu z upoštevanjem vseh dejavnikov v podjetju in zunaj njega.
- Aktivno poseganje članov ZK v razpravo o statutu tako, da bi v njem odrazili doseženo stopnjo razvitosti samoupravnih odnosov v našem podjetju.
- Organizacija ZK naj bo aktivni pobudnik izoblikovanja programa kadrovske politike. Pri tem bi osnovno vodilo načrtovanja moralo izhajati iz realnih možnosti kadrovanja in potreb, ki jih narekuje poslovna usmeritev.
- Posebna skrb mora veljati delu z mladino. Najboljše mladince bomo sprejeli zato, da bi vnesli v organizacijo nove zamisli in nov način dela.
- K praznovanju 20-letnice uvedbe samoupravljanja naj bi dala tudi organizacija ZK svoj prispevek.

Vladimir Kovač

Zadovoljni z montažo

V Delu je 29. 1. 1970 izšla vest z naslovom: »Zadovoljni smo z montažo v Litostroju.«

»Zelo smo zadovoljni s kvaliteto dosedanje montaže v Litostroju in upamo, da bomo lahko v prihodnje našo koncepcijo še nadaljevali in razširili.« Tako je izjavil zastopnik tovarne Renault na poslovnem sestanku med strokovnjaki Renaulta in ljubljanskega Litostroja. Na sestanku so ugotovili, da so lani v Litostroju v Ljubljani montirali okrog 4000 vozil Renault, medtem ko so letos že sprejeli v montažo tisoč vozil, tako da bo glede na to,

da smo šele januarja, končna letna montaža najmanj še enkrat tolikšna kot lani. Zastopnik Renaulta je izjavil, da bodo v okviru sodelovanja z Litostrojem lahko dosegli, kot upa, 30-odstotno integracijo. »Nemalo delov in materiala dejansko že kupujemo v Jugoslaviji, zlasti steklo,« je menil šef tiskovnega urada Renaulta in omenil tudi 650 jugoslovanskih delavcev v tovarnah Renaulta, ki predstavljajo po njegovem enega izmed dodatnih vmesnih členov sodelovanja med francosko tvrdko Renault in jugoslovansko industrijo.

Mednarodna razstava livarstva Beograd 1969

SEPTEMBRA LANI JE BILO NAŠE GLAVNO MESTO GOSTITELJ LIVARSKIH STROKOVNJAKOV, KI SO SE ZBRALI IZ VSEGA SVETA NA 36. MEDNARODNEM LIVARSKEM KONGRESU. ZDRUŽENJE JUGOSLOVANSKIH LIVARN JE ISTOČASNO ORGANIZIRALO TUDI VELIKO LIVARSKO RAZSTAVO V PROSTORIH BEOGRAJSKEGA SEJMA.

Na razstavi so poleg številnih domačih podjetij sodelovala mnoga znana podjetja iz inozemstva. Razstavljeni eksponati so zajeli poleg čisto livarsko-metalurških proizvodov tudi druge dejavnosti, ki so z livarsko industrijo direktno ali indirektno povezane. Posebno močno je bilo poudarjeno področje strojev in naprav za livarne. Udeležba najbolj znanih proizvajalcev te opreme na razstavi je zagotovila, da smo lahko videli vse tisto, kar je bilo do tedaj na tem področju narejenega in zato ne bo preveč smela trditev, da je bila razstava tudi merilo sposobnosti, dosežkov in razvoja te dejavnosti v svetu.

Razstava je pokazala, kakšna je usmeritev nadaljnjega razvoja livarstva. Nagel razvoj ostalih panog industrije zahteva, da livarska industrija temu razvoju sledi tako kvalitetno kot količinsko. Zato po eni strani opažamo usmeritev v strogo specializirano velikoserijsko proizvodnjo, ki je možna le z uporabo maksimalne stopnje mehanizacije, po drugi strani pa usmeritev v individualno proizvodnjo, kjer klasične materiale in postopke izdelave ulitkov zamenjujejo nove metodologije, ki omogočajo bistveno povečanje produktivnosti dela in kvalitete ulitkov. Za to drugo usmeritev je značilna mnogo manjša stopnja mehanizacije.

Bistveno večji poudarek kot doslej je bil posvečen pripravi livarskega peska. Novosti, ki jih je bilo videti na tem področju, so se nanašale predvsem na močno povečane zmogljivosti mešalnih strojev in mnogo intenzivnejši način mešanja. Mnogo strojev je imelo kot sestavni del tudi naprave za odprševanje peska — torej tisto, kar predstavlja v livarstvu vsakdanji problem in s čimer se tudi pri nas vse česče srečujemo. Popolna novost so stroji za mletje, odprševanje in pripravo za ponovno uporabo peska že uporabljenih jeder. Ti stroji omogočajo izkoristek 70 % jedrskega peska, ki smo ga doslej v celoti zavržli. Mali stroji za izdelavo peščenih mešanic s sintetičnimi vezivi tipa Mini-Mix omogočajo strojem bistveno večjo storilnost in neprimerno kvalitetnejše mešanje peska.

Na področju formiranja je bilo manj novosti, če govorimo o livarnah z bolj ali manj individualno proizvodnjo. Kljub temu je bilo predvsem iz perspektivnih materialov videti n. pr. peskomete različnih tipov, ki jih je mogoče s pridom uporabljati ne le za serije, ampak tudi za formiranje manjšega števila ulitkov.

Mehanizacija za livarne z velikoserijsko proizvodnjo je bila lahko paša za oči strokovnjaka in laika. Naprave, ki so bile razstavljene s slikami ali filmi, so tako dognane, da bi lahko livarno s tako opremo imenovali strojno tovarno. Forme, ki jih te naprave izdelujejo, so precizne, včasih tako fine, da se čudimo možnosti njihove izdelave, vse pa so izdelane iz sintetičnih peskov in z uporabo sintetičnih veziv.

Tako izdelavi litin kot tudi drugim delovnim operacijam v livarnah so bili namenjeni različni merilni instrumenti, ki smo jih lahko videli na razstavi. Merjenje temperature je postalo že sestavni del osnovnih delovnih operacij na vseh področjih v livarnah. Novost, ki smo jo videli, so bili 12–24 barvni registriji temperatur za žarilne

Francisov gonilnik za HE Sklope. Postavljen ob vhodu na razstavnih prostor je vzbujal pozornost in priznanje obiskovalcev.

peči in instrumenti za hitro določanje kemične sestave jekla in litega železa.

Za nas so bile izredno zanimive makete livarn s približno enako kapaciteto kot je naša livarna jeklene litine. Potrdile so naše misli o opremljenosti za individualno do malo serijsko proizvodnjo. Mehanizacija take livarne je razmeroma skromna,

pač pa je čistilnica opremljena predvsem s stroji za čiščenje in grobo obdelavo, da lahko sledi redni proizvodnji. Pri tem vidimo, da je oprema izbrana in učinkovita — od osnovnih ročnih delovnih operacij do najmodernejših strojev za čiščenje s kovinskim peskom.

Razstavljalci livarskih surovin so pokazali precejšnjo usmerjenost k sintetičnim sredstvom, ki jih lahko uporabljamo v livarstvu. Zato so bila veziva na bazi smol, različni premazi, zaščitna in exotermna sredstva glavni eksponati te vrste proizvajalcev. Plastično prikazovanje na posameznih izdelkih iz teh materialov je omogočilo spoznati široko področje njihove uporabnosti. Razstavljalcev ulitkov je bilo precej, predvsem domačih, lahko pa rečem, da je bil izbor razstavljenih ulitkov razmeroma ozek. Ne bom trdil preveč, če rečem, da smo litostrojčani tako po obsegu kot izboru in kvaliteti ulitkov s svojimi eksponati želi veliko zanimanje in bili gotovo med najboljšimi razstavljalci ulitkov na razstavi. Predstavili smo se na področju jeklene, sive in specialne litine z ulitki za posamezne vrste industrij in večinoma s takimi, ki jih drugi niso razstavljali.

Potrdilo uspešnosti naše udeležbe na razstavi so bila priznanja posameznih strokovnjakov. Naj citiram le nekaj stavkov iz pisma, ki nam ga je poslal H. Von Suchtelen, sekretar društva livarjev Nizozemske:

... Kot sekretarja združenja nizozemskih livarjev in kot glavnega urednika naše revije »De Geitery« me je zelo zanimal francisov gonilnik, ki ste ga raz-

stavili na livarski razstavi v Beogradu... Zelo rad bi objavil sliko tega izrednega proizvoda, ki tako dobro ponazarja jugoslovansko izdelavo in še posebej kaže realizacijo komplicirane izvedbe s sestavljanjem in varjenjem različnih ulitkov... Bilo bi mi v veliko pomoč, če imate morda kakšno publikacijo ali poročilo s podatki v angleščini, nemščini in francoščini...

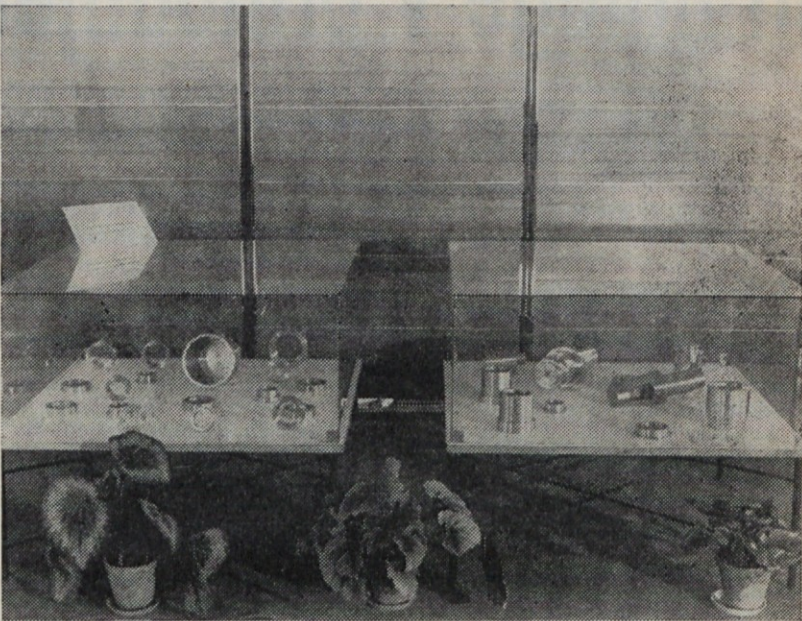
Takih priznanj bi lahko našteali še več. Nekaterim so bili vsi ulitki iz litin odpornih proti obrabi, namenjeni cementni in papirni industriji, drugim razstavljena pogonska gred dieselskega motorja in drugi ulitki za diesel-

ske motorje. Posebno pozornost so vzbujali ulitki iz nerjavečih specialnih litin za prehranbeno in kemično industrijo, med njimi še predvsem rotorji za črpalke različnih velikosti.

Na razstavi smo torej uspešno predstavili naš program. Potrdilo temu so tudi poslovni stiki, ki jih številna podjetja iz inozemstva poskušajo navezati z nami prav na podlagi tega, kar so videli v Beogradu.

Prav tako nam je razstava omogočila direktno spoznati marsikatero novost, ki jo bomo lahko koristno uporabili tudi pri nas.

Stanislav Bradeško, dipl. inž.

Ulutki iz specialnih, nerjavečih litin, legiranih s Cr, z Ni, Mo in Nb za prehranbeno in kemično industrijo

O modernizaciji

Na večini sestankov v delovnih kolektivih je slišati zahtevo po bolj konkretnem govorjenju. Poslušalci bi želeli govornika tudi razumeti, ne samo poslušati. Gre za to, da mnogo naših govornikov govori o stvareh, ki bi jih lahko popolnoma enostavno razložili, tako komplicirano in zvišeno, da jih preprosti poslušalec pač ne more razumeti. Problemi, o katerih na raznih zborih delovnih ljudi največ govorijo, so problemi v zvezi z gospodarsko reformo.

Da bi spoznali mnenje ljudi ne samo o reformi, temveč tudi o drugih bolj konkretnih stvareh, so strokovnjaki Centra za raziskavo javnega mnenja pri reubliškem svetu Zveze sindikatov Slovenije anketirali 111 slovenskih delovnih organizacij.

Eno od vprašanj se je glasilo približno takole:

Ali vaše podjetje vlaga sredstva v modernizacijo podjetja ali jih namenja za višje osebne dohodke?

47 % anketirancev je odgovorilo, da daje podjetje približno enako vsoto denarnih sredstev za modernizacijo kot za višje osebne dohodke.

32 % anketirancev je odgovorilo, da daje podjetje preveč denarja za modernizacijo, premalo pa za osebne dohodke.

3 % anketiranih je odgovorilo, da daje podjetje preveč za osebne dohodke in premalo za modernizacijo proizvodnje.

Ob tem naj pripomnimo, da samo 7 % anketiranih članov strokovnih kolegijskih v podjetjih meni, da daje podjetja preveč sredstev za modernizacijo.

Iz rezultatov ankete je jasno, da

a) relativno visok odstotek anketiranih delavcev meni, da daje njihovo podjetje prevelika sredstva za modernizacijo proizvodnje in poslovanja,

b) odgovori delavcev in članov strokovnih kolegijskih se med seboj precej razlikujejo.

Kar se tiče odgovorov, ki smo jih našteali pod a), moramo upoštevati, da v naših gospodarskih organizacijah in podjetjih osebni dohodki sploh niso previsoki, prej bi lahko rekli, da so prenizki. Prav v tem dejstvu je iskati vzroke za tako visok odstotek delavcev, ki so odgovorili, da podjetja porabijo preveč denarnih sredstev za modernizacijo proizvodnje in poslovanja.

Odgovore članov strokovnih kolegijskih pa moramo gledati z druge strani. Strokovnjaki imajo boljši pregled gospodarskega položaja ne samo v svojem matičnem podjetju, ampak tudi v dru-

gim tudi na račun modernizacije proizvodnje in poslovanja.

Poglejmo še odgovore članov strokovnih kolegijskih na vprašanje:

»Kaj ovira razvoj podjetja?«

Največ odgovorov, 58 % trdi, da je temu krivo pomanjkanje sredstev za modernizacijo proizvodnje in poslovanja ter pomanjkanje sredstev za rekonstrukcijo podjetja.

Poglejmo še nekaj odgovorov na drugo vprašanje.

— Povečanje družbenih obveznosti.

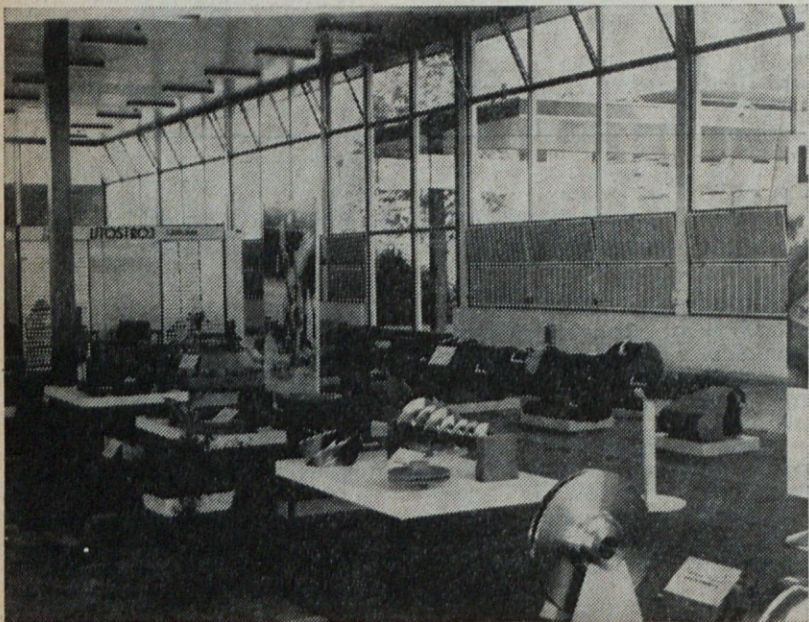
— Pomanjkljiv dolgoročni plan podjetja.

— Splošni zastoj celotnega jugoslovanskega gospodarstva in njegovo nazadovanje v primerjavi z drugimi evropskimi gospodarstvi.

Iz teh odgovorov je razvidno, da več kot pol anketiranih strokovnjakov misli, da je prav pomanjkanje sredstev za rekonstrukcijo in premajhno zanimanje gospodarskih organizacij in podjetij za modernizacijo eden glavnih vzrokov za zastoj gospodarske rasti naših podjetij.

Prav tako ne smemo spregledati mnenja manjšine strokovnjakov, iz katerega je videti, da v naših podjetjih še vedno nimajo natančno izdelanih dolgoročnih planov in da še marsikje organizacija podjetja močno šepa.

Seveda bi bilo nesmiselno trditi, da bomo bitko za uspešen razvoj gospodarske reforme dobili samo s tem, da bomo modernizirali in rekonstruirali proizvodnjo in poslovanje. Ob vsem tem pa pozabljamo, da moramo spremeniti v dokajšnji meri tudi miselnost in delovne navade delovnih ljudi.

Razstveni prostor Litostroja na beograjski razstavi

Sodelovanje Litostroj - Renault

16. JANUARJA 1945 JE GENERAL CHARLES DE GAULLE S POSEBNIM DEKRETOM USTANOVIL RÉGIE NATIONALE DES USINES RENAULT (RNUR) IN S TEM SE JE ZACELA POT RENAULTA KOT DRŽAVNEGA PODJETJA. OB USTANOVITVI JE RNUR IMEL 23.250 ZAPOSLENIH IN JE IZDELAL 12.036 AVTOMOBILOV. KJE JE RNUR DANES PO PRETEKU PRVEGA ČETRTOLETJA?

V letu 1969 je RNUR proizvedel 1.009.000 avtomobilov in od tega izvozil 530.000. Tako predstavlja njegova proizvodnja 40 % francoske proizvodnje avtomobilov in 45 % izvoza. Proizvodnja se je v letu 1969 povečala za 25 %, medtem ko se je celotna francoska proizvodnja avtomobilov povečala za 20 %. Od leta 1967 je letni porast v RNUR 15 % letno povprečno, za celotno avtomobilsko industrijo pa 10 %.

Na francoskem trgu, kjer je od poletja 1968 čutiti močno konkurenco avtomobilov tujih izdelovalcev, RENAULT še vedno drži v rokah prvo mesto v registraciji vozil z 28 % vseh registriranih vozil v letu 1969. Porast voznega parka je bil v tem letu 10 %, porast registriranih vozil RENAULT pa 14 %.

Ti rezultati so nedvomno tudi delna posledica posrečene izbire modelov med avtomobili RENAULT, ki ustrezajo lahko vsaki zahtevi med R4 z 850 ccm in R16 TS s 1600 ccm. V lanskem letu so se prejšnjim modelom pridružili še R12 in R16 TA, to je TS z avtomatskim menjalnikom.

Izvoz avtomobilov je porasel za 23 %, med temi so bile tudi garniture avtomobilov za avtomontažo v našem podjetju. Zaradi ukinitve carinskih zaščit znotraj skupnega evropskega trga, se je izvoz v te dežele občutno povečal: 30 % v Nemčijo, 65 % v Italijo, 12 % v Benelux. Prav tako pa se je povečal izvoz tudi v ostale evropske države in pa v prekomorske dežele (+16,5 %).

Tudi RENAULT-ove tovarne izven Francije so povečale proizvodnjo. Medtem ko je bila ta v letu 1968 248.500 vozil, se je v letu 1969 povzpela na 295.700 vozil (+19 %).

Stevilo zaposlenih je doseglo 85.000, kar predstavlja kar lepo

mesto, če bi vsi ti ljudje živeli v enem kraju. V teku so razgovori s sindikalnimi organizacijami, ki imajo namen poenostaviti sistem plačevanja zaposlenih in povečati način plačevanja z mesečnimi plačami v škodo dosedanjega plačevanja po urah.

Takšna proizvodnja potrebuje seveda ogromne količine raznega osnovnega materiala. Nekatere od teh lahko navedemo:

laki in razredčila	21.000 ton
gumijasti izdelki	15.000 ton
rezan les	32.000 m ³
lesonit	200.000 m ²
tekstil in skaj	14.000.000 m ²
pnevmatike	5.000.000 kom.
jeklenih izd.	630.000 ton
barvne kovine	5.000 ton
aluminij in zlitine	17.000 ton
steklo	1.950.000 m ³

(Vse količine so zaokrožene).

Poleg tega pa RENAULT tudi sam proizvaja določene surovine, ki jih potrebuje v velikih količinah ali pa je finančno soudeležen v podjetju proizvajalca oz. dobavitelja.

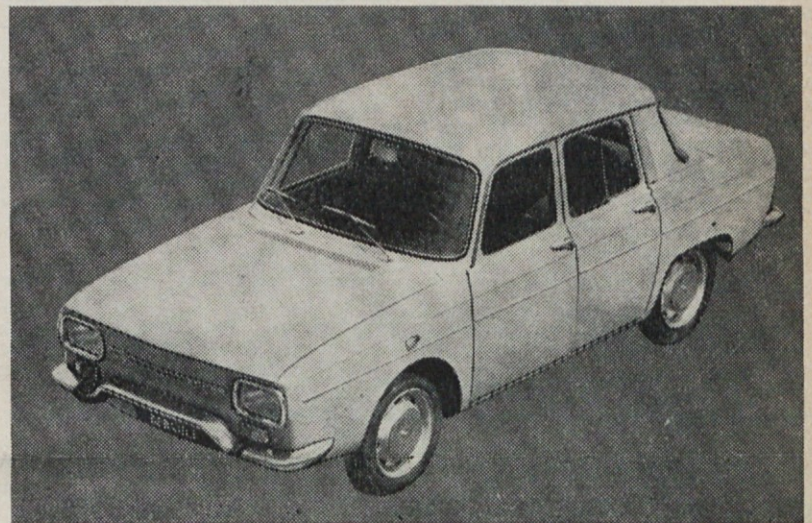
Iz navedenega se da razbrati, kako pomembna industrijska panoga je izdelovanje avtomobilov. Ni je skoraj panoge, ki bi ne bila zapletena v izdelavo avtomobilov bodisi kot direktni dobavitelj, bodisi kot dobavitelj materiala ali drugega kooperantu izdelovalca. Ker obseg proizvodnje avtomobilov nenehno narašča, narašča tudi krog tistih, ki jih zadene morebitna kriza v avto-

mobilske industriji. To se je tudi pokazalo med stavkami v letu 1968 v Franciji, ko so tuje firme ta položaj izkoristile za prodor na francosko tržišče, ker domače tovarne niso mogle zadostiti povpraševanju na trgu v najbolj kritičnem času pred odhodi na dopust.

Pri uvajanju take proizvodnje je zato potrebno računati na številne faktorje, ki lahko nanjo delujejo v perspektivi in od vsega začetka pravilno presojati nadaljni razvoj. V sodelovanju z močnim partnerjem je to vedno lažje. Zato smo lahko kar zadovoljni, da nam je uspelo navezati se pri tem na tretjega v Evropi in osmega v svetovni proizvodnji avtomobilov. Del tega dinamičnega razvoja se bo brez dvoma odrazil tudi v naših nadaljnjih načrtih in akcijah v razvoju avtomobilske dejavnosti v našem podjetju.

Renault 8

Renault 10

Sejmi in razstave v letu 1970

I. — SPECIALIZIRANI SEJMI

1. LEIPZIG — spec. sejem tehnike	2. — 11. III.
2. BRNO — široka potrošnja	18. — 25. V.
3. MOSKVA — spec. sejem kemije	10. — 24. IX.
4. LEIPZIG — kemija	31. VIII. — 7. IX.
5. BRNO — tehniški sejem	7. — 16. IX.
6. BUKAREŠTA — spec. sejem strojogradnje	13. — 24. X.
7. KÖLN — spec. sejem pohištva	30. I. — 2. II.
8. VERONA — sejem kmetijstva	9. — 17. III.
9. MÜNCHEN — sejem obrti	14. — 22. III.
10. HANNOVER — sejem tehnike	25. IV. — 3. V.
11. MÜNCHEN — IKOFA	19. — 27. IX.
12. VERONA — sejem marmorja	6. — 17. IX.

II. — SPLOŠNI SEJMI

13. BUDIMPEŠTA	22. V. — 1. VI.
14. POZNANJ	8. — 17. VI.
15. PLOVDIV	21. — 30. IX.
16. MILANO	14. — 25. IV.
17. GÖTEBORG	9. — 18. V.
18. TRST	25. VI. — 5. VII.
19. SOLUN	6. — 27. IX.
20. BARI	10. — 23. IX.
21. DUNAJ	6. — 13. IX.
22. IZMIR	20. VIII. — 20. IX.
23. DAMASK	25. VIII. — 20. IX.
24. SANTIAGO DE CHILE	oktober
25. KAIRO	2. — 22. V.

III. — SAMOSTOJNE GOSPODARSKE RAZSTAVE

26. NEW YORK — gospodarska razstava	septembra
27. MOSKVA — samostojna gospodarska razstava	junija
28. PLAVAJOČA RAZSTAVA V DEŽELAH AZIJE	15. XI./70 — 15. 3./71.
29. DÜSSELDORF — samostojna razstava	septembra

IV. — STALNE PRODAJNE RAZSTAVE

30. BRUXELLES
31. TRIPOLIS

V. — PRODAJNE RAZSTAVE V BLAGOVNIH HIŠAH

32. LONDON — blagovnica »Selfridgers«
33. PARIZ — blagovnica »La Fayette« ali »Au Printemps«
34. DÜSSELDORF

PROIZVODNJA IN MONTAŽA AVTOMOBILOV

V naši avtomobilski industriji je bila zadnji dve leti značilna hitra ekspanzija montažne pro-

izvodnje osebnih avtomobilov iz uvoženih sestavnih delov. V enajstih mesecih lanskega leta so v montažni proizvodnji sestavili 23.163 osebnih vozil. Delež montažne proizvodnje je bil zadnja leta naslednji:

Leto	Skupna proizvodnja osebnih avtomobilov	Od tega montaža iz uvoženih delov	Delež montiranih avtomobilov v %
1966	37.687	4.318	11,4 %
1967	47.888	10.490	21,9 %
1968	59.381	14.370	24,2 %
11 mes. 1969	59.931	23.163	38,8 %

V letih 1967 in 1968 je približno polovica montažne proizvodnje odpadla na »Crveno zastavo« iz Kragujevca, druga polovica na »Pretis« iz Sarajeva in »Tomas« iz Kopra, lani pa so se jim pridružila v montažni proizvodnji še druga podjetja, tako Industrija motornih vozil iz Novoga mesta in Litostroj. Povečanje proizvodnje osebnih avtomobilov je lani šlo skoraj izključno na račun montažne proizvodnje.

Mladost (Foto: O. Dolenc)

MILAN
VIDMAR:

PISMO IZ GVINEJE

(Nadaljevanje)

Hrano nam pripravljata dva naša kuharja, strežejo pa domačini. Zaradi take prehrane je hrana vsekakor dražja, saj nas staneta hrana in stanovanje mesečno preko 100 dolarjev, kar je za naš dohodek preveč.

Neutrudljivi dr. Vojo

Takoj po prihodu na gradbišče smo bili gostje našega neutrudljivega dr. Voja Mihajlovića iz Beograda. Tu živi s svojo ženo in dvema sinovima že kar dve leti. Za vedno nam bodo ostale v spominu njegove prve besede, s katerimi nas je opomnil na vse nevarnosti, ki nas tu čakajo. Vse, hrana, sadje, posebno še voda in zemlja je tu nevarno, seveda, če ne upoštevamo preventivnih ukrepov. Povedal nam je, da je tu mnogo najbolj strupenih kač in zelo napadalnih škorpionov. Vse te živali smo si lahko ogledali v njegovi zbirki.

V sredi našega naselja je poleg restavracije tudi na pol zidana zgradba — ambulanta. Dr. Vojo ali »Burazer«, kakor ga kličemo, ne zdravi samo nas, (bilo nas je tu 300 Jugoslovancev) pač pa tudi preko 1000 domačinov. Pomaga mu njegova žena in dva domačina, ki jih je priučil za ta posel. Najtežje je vsekakor v prvih mesecih. Človek postane tu ena sama živa rana. Ponoči, največkrat nevede, si spraskaš vsa mesta,

postopek pridobivanja cepiva proti kačjim pikom. Tu živi največ pitonov, ki dosežejo tudi do 12 m dolžine, kober in zalistnih mamb.

Okolje, kjer je zgrajena nova centrala, je znano pod imenom »dom opic«, kar pomeni, da imamo le-teh veliko v svoji bližini. Tu žive tri vrste opic. Dobro se še spominjam dneva, ko so se vse zbrale onkraj reke ter imele protestno zborovanje. Divjina se je sedaj, ko so začeli minirati za daljnovod, nekoliko oddaljila. Posebno veselje pa je opazovati prelepi ptičji svet. Toliko lepih ptic, gnezd, vseh velikosti in barv nisem videl še nikoli. Blizu nas je precej divjih prašičev, medtem ko so levi in sloni le v severnejših predelih. Domači lovci imajo za pasom velik meč, s katerim si krčijo poti po gozdu, in seveda še veliko starodavno puško, ki se polni spredaj. V teh krajih je najbolj razširjen ribolov. Ribe love večinoma s posebej preurejenimi mrežami. V jezeru so tudi povodni konji, ki jih pa nismo videli, sledovi na riževih poljih so bili dokaz, da so se tu ponoči pasli.

Štiri mesece deževja

Z junijem se prične deževje, ki traja vse do sredine septembra. Po pripovedovanju poznavalcev razmer je bilo letos nadpovprečno mnogo dežja. Deževna doba

menjava zračnega pritiska in vlaga povzročita mnogo težav. Oktobra je že pričetek letne sezone, ki nas bo pritegnila na plaže, pokrite z velikimi količinami mivke, ki ob razburkanem morju kali vodo. Ob neusmiljeni vročini se bomo s hrepenenjem spominjali na dom, kjer bo v tem času morda že zima.

Gvinejsko-jugoslovansko prijateljstvo

Vsakdo izmed nas lahko kaj kmalu občuti iskreno prijateljstvo med gvinejskim in jugoslovanskim ljudstvom. Ni ga domačina, ki ne bi poznal imena tov. Tita, ki jim je pravi simbol prijateljstva in iskrenosti med narodi. Morda so nam Jugoslovanci prav zato odprta vsa vrata in s tem dani tudi boljši pogoji za delo. Ni še dolgo tega, ko je bila prav tu v Conakriju ustanovljena mešana gvinejsko-jugoslovanska komisija za delo na razvojnem področju in raziskovanju. K temu je vsekakor pripomoglo podjetje Energoprojekt iz Beograda, čigar člani so tudi v tej komisiji.

Prosti gredi mesec dni pred rokom

Velik uspeh nas vseh, kakor tudi podjetij na montaži, smo dosegli s tem, da smo mesec dni pred rokom predali prosti gredi investitorju. Nihče od ostalih izvajalcev del na centrali, kakor tudi investitor sam, si ni mogel misliti, da je tako majhna skupina iz Litostroja s tremi ljudmi in vodjo, sposobna napraviti tak podvig. V nepopolnih štirih mesecih je bila postavljena žerjavna proga z nosilci, montiran in preizkušen 60 + 10-tonski žerjav, zmontirana oba vodilnika turbin in predani obe progi gredi investitorju. Od naše skupine je bil odvisen prihod ekipe Rade Končarja, dokončanje vseh gradbenih del in del ostalih izvajalcev in končno tudi plan poskusnega obrata. Za ta uspeh gre predvsem zahvala neumornima monterjema, staremu asu Antonu Sušniku in Janezu Znidaršiču ter varilcu Jožetu Kiklju, ki so žrtvovali vsako prosto uro in vse nedelje za doseg tega cilja.

Seveda pa pri tem ne smemo pozabiti, da je bilo podjetje tudi rokavno vezano s premijo in penali nasproti Energoinvestu. Šlo je za rok predaje prostega montažnega prostora in prostih turbinskih gredi. Po pogodbi se v primeru pravočasne dobave prostih gredi črtajo penali zaradi zakasnitve predaje opreme v tovarni. Sama montaža in skrajšanje roka nista vplivala na podražitev montaže, pač pa smo zaradi dobre organizacije prištedili marsikateri gvinejski frank.

Prva montaža po stimulativnem nagrajevanju

Že pred odhodom na montažo v Gvinejo je vsakdo izmed nas podpisal posebno delovno pogod-

Prvo prosto nedeljo smo šli na izlet

bo, odnosno pravilnik o stimulativnem nagrajevanju celotne montažne grupe. Pravilnik je rezultat skupnega dela, izvoznega oddelka komercialnega sektorja, zunanje montaže in kadrovske službe in potrjen kot samoupravni akt začasnega značaja na UO in DSP.

Pravilnik predvideva poleg osebnega dohodka po osnovni pogodbi tudi posebno nagrado za pravočasno predajo prostega montažnega prostora in prostih turbinskih gredi, za skrajšanje roka predaje in za skrajšanje končnega roka montaže.

Pravilnik predvideva, da se montažo opravi v 1020 delovnih dneh, to je vsota vseh dni vseh delavcev na montaži, ali drugače rečeno, 34 delavcev naj bi delalo en mesec. S tem pravilnikom

ugasne vsaka pravica do osebnega dohodka za delo v podaljšanem (preko 208 ur) delovnem času.

To je prva preizkušnja takega načina nagrajevanja delavcev na montaži in omogoča delavcu za večje napore večji osebni dohodek, v nasprotnem primeru pa tudi penale. Naš pravilnik predvideva za vsako podaljšanje rokov 10 % penalov za montere in 14 % za vodjo montaže.

Pri dobro opravljeni montaži v podjetju (najbolje, da montira na terenu ista skupina kot v podjetju) in pravočasni dobavi materiala na gradbišče, bodo pravniki kot je ta, vsekakor sprejemljivi. Dela na zunanji montaži bodo napredovala, podjetje bo doživelo uspeh, posamezniki za večji trud bolje nagrajeni. (Nadaljevanje prihodnjic)

Pisali smo v letu 1966

JANUAR

Sklepi samoupravnih organov

Pri pregledu izvajanja nalog v zvezi s sprejetimi sklepi je DS soglašal:

- da se s 1. 1. 1966 ukine po bifejih prodaja mrzlih malic, raznih pijač in prehrabnih artiklov, hkrati pa se izboljša organizacija in kvaliteta toplih obrokov,
- s predlogom HTV, da se s 1. 1. 1966 ukine delitev mleka,
- da se dovoli nadurno delo samo v res izjemnih in nujnih primerih, kar odobri lahko samo DS/S,
- da se s 1. 1. 1966 ukine prodaja vsah vrst časopisov in revij v območju našega podjetja.

FEBRUAR

Presežek v HE Peručici

HE Peručica je lani ne glede na poškodovane turbine in nekatere druge tehnične pomanjkljivosti uspela pridobiti 771 milijonov kilovatnih ur električne

energije, kar je za 20 milijonov več, kot jih je bilo planiranih.

JUNIJ

Mostna dvigala v skopski železarni

V kratkem bo skopska železarna začela proizvajati prve tone jekla po programu iz prve faze svoje dograditve. V tej fazi je pri opremlitvi nove železarne sodeloval tudi naš Litostroj, ki je železarni dobavil nad 30 velikih mostnih dvigal, kar je doslej največja dobava te vrste v Jugoslaviji.

JULIJ — AVGUST

Doslej največje dvigalo za hidroelektrarno Djerdap

22. julija 1966 je prejel Litostroj naročilo za kombinirano dvigalo s celotno nosilnostjo 800 ton, ki bo instalirano v strojnici hidrocentrale v Djerdapu v Železnih vratih na Donavi.

OKTOBER

Analitična ocena je stekla

Končno imamo pred seboj rezultate težko pričakovane analitične ocene delovnih mest. AODM — kot ji skrajšano rečemo. Res je, da vsaka ocena ni takšna, kot smo si jo želeli in da so določene nedoslednosti in neskladnosti ali pomote. Vendar je celota skrbno pripravljena in uporabna, seveda s pogojem, da bomo napake odpravili, neskladja znova pretehtali in vse skupaj preizkusili pri sami uporabi.

DECEMBER

HE Bajini Bašti naše čestitke

Nismo bili prepričani, čeprav smo srčno želeli, da bi bilo res. Pa se je zgodilo, kot je bilo napovedano. Kljub težavam z zapornicami, ter mimo kopice drugih nepričakovanih zadreg, ki spremljajo take dogodke, so se v prazničnih novembrskih dneh prvič zavrtili trije agregati HE Bajine Bašte.

Na gradbišču HE v Gvineji

kjer so te opikali komarji, vsa mala ranica pa je lahko usodna, če se ne zdraviš, in ne upoštevaj zdravnikovih nasvetov. Bili so tudi hudi primeri bolezni in nesreč, za katere je žrtvoval ves prosti čas. Pri posameznikih se pojavijo psihične težave in tudi v teh primerih nam očetovsko pomaga.

Omenil sem že, da je tu vsa družina Mihajlović. Zena je njegova desna roka, medtem ko se mlada sinova pridno učita — seveda v francosčini. Poleg francosčine obvladata tudi jezik domačinov Susu. Za kače sta prava specialisti — seveda za nestrupene. Mladi pitoni so v večini primerov le za okras na roki ali okoli vratu. Malo opico, ki sta jo dobila na posodo od prijateljev, sta naučila marsikaj. Seveda sta zato tarča fotoreporterjev in snemalcev, ki jih med nami ni malo.

Še bi lahko govoril o dr. Voju, ki je v svojem prostem času tudi veliki umetnik v slikanju afriških motivov in afriških živali.

Živalski svet

Prvi vtis o nevarnem svetu smo dobili že pri dr. Voju. Gvineja je dežela kač. V Gvineji pa je Kale — kraj, kjer živimo — poznan po največjem številu kač. Da je temu tako, priča tukajšnji inštitut za pridobivanje kobrinih strupa, ki ga predelujejo v cepivo. Ta inštitut vodi bolgarski zdravnik, ki nam je rade volje pokazal vso zalogo svojih kač, iz katerih jemlje strup, in ves

se prične z grmenjem in bliskanjem, nato pa se strašno vlije. To je videti tako, kot če se pri nas utrga oblak. Zemlja se spremeni v potujoča jezera, reke prestopijo bregove. Pred dežjem bežijo tudi živali, zlasti pa se takrat pojavi mnogo kač, ki so razdražene in nevarne. Ptice si v ta namen naredijo posebna gnezda z vhodom spodaj tako, da jim dež ne more do živga. Zanimivo je videti ta gnezda, ki vise na palmah kot sadeži, na daljnovodih pa so postavljena eno zraven drugega.

Tudi deževje ima svojo dobro stran. Deževje pomeni za domačine pričetek setve. Zemlja postane neverjetno mehka. Okoli svojih kolib si najprej posade manioke (v zemljo vtaknejo konec palice, ki jo dobe v bližnjem grmovju in iz tega požene drevo, čigar korenine imenujejo manioke), nato koruzo in kikiriki. V bližnji okolici pa prično sejati riž in proso.

V tem času zraste trava ponekod tudi do dva metra v višino. Tu človek lahko zares vidi, kako trava raste. Vse je kot v velikem cvetličnem vrtu. Tu poženo lepotna cvetlična drevesa, ki jim ni primere, ožive grmiči s svojimi prelepimi cvetovi. V tem času obrode skoraj vsa sadna drevesa. V sredi septembra deževje preneha prav tako, kot se je pričelo. Hladno obdobje, če ga lahko tako imenujemo, je minilo. Res je, da so noči v dobi deževja nekoliko hladnejše, saj pade temperatura na +15 °C, a vendar

Radovednost je večja od zadrege tudi v Gvineji

Na pragu drugega polletja

Kar hitro smo prehodili prvo polovico poti v šolskem letu 1969/70 in že smo na pragu drugega polletja. Prvo polletje je zaključil izobraževalni center pravzaprav le v polplici šoli, saj bodo trajali semestralni izpiti za zaposlene še tja v mesec februar, izredno izobraževanje pa se vrsti brez polletne razmejitve. Tako polletnih počitnic skoraj nismo občutili.

V začetku šolskega leta 1969/70 smo pričeli s poukom v dvanajstih oddelkih poklicne šole z 255 učenci, v dveh oddelkih drugega semestra delovodske šole in v prvem, drugem ter četrtem letniku tehniške srednje šole strojne stroke za zaposlene s skupaj 74 slušatelji. V jezikovne tečaje se je prijavilo v prvem polletju 92 tečajnikov, od tega 72 Litostrojčanov. Izobraževalni center skrbi tudi za študij 38 Litostrojčanov na prvi in drugi stopnji višje ekonomsko-komercialne šole in za kreditiranje oziroma štipendiranje 26 slušateljev na

precej izenačen s splošnim uspehom šole. Tudi pri teh učencih jih je bilo namreč čez 70 % ocenjenih pozitivno. To je spodbudno, saj se kažejo v tem ne le rezultati dela teh učencev, ampak tudi pravilno vzgojno in metodično delo prosvetnih delavcev.

Aktivno so pričele delati razne mladinske dejavnosti s pomočjo svojih mentorjev-učiteljev in vzgojiteljev. To velja tako za dejavnosti v domu ICL, kot za tiste v šoli, predvsem pa za mladinsko organizacijo in razredne skupnosti ter šolsko

kvalitetnih konstrukcijskih ključavničarjev.

V dogovoru s tehnično in kadrovsko službo podjetja in v skladu z učnim načrtom praktičnega dela bo v začetku drugega polletja imela praktično delo v tovarni večina učencev III. letnika, in sicer: 33 strojnih ključavničarjev, 15 strugarjev, 3 ključavničarji-varilci, 17 obratnih električarjev in 9 livarjev.

Težave pri vpisu učencev v poklicno šolo

Pričeli se je zgodilo, da smo pričeli v jeseni šolsko leto, ne da bi izpolnili plan vpisa za poklice strojni ključavničar in strugar. Nezasedenih je ostalo 24 učnih mest. Že več let smo sicer imeli velike težave pri vpisu za livarski poklic, toda za kovinarske poklice smo do vsake jeseni zbrali dovolj učencev. Ugotovili smo, da ni bil odziv na razpise slabši le pri nas, ampak je bil to splošen pojav pri večini sorodnih šol.

Seveda smo iskali vzroke in ugotovili:

Poleg manjšega števila rojstev v letih 1954 in 1955 (ti letniki se sedaj vpisujejo v poklicne šole) je pomembno, da je v zadnjih letih hitro napredovala industrija v nekaterih področjih Slovenije, ki so bila še nedavno glavno zaledje dotoka mladih v strokovne šole večjih središč. Tako je npr. hiter razvoj novomske industrije, velenjskega bazena pa tudi manjših središč (npr. Lož, Kočevje, Trebnje, Nova Gorica ipd.) omogočil zaposlitev in strokovno usposabljanje prebivalstva, katerega del si je prej iskal te možnosti drugod. Pomanjkanje delovne sile, ki ga je sprožilo odhajanje naših ljudi v tujino, pa po drugi strani zahteva zaposlitev vrzeli v proizvodnji z novimi kadri. Ni brez vpliva tudi psihološka plat pri izbiri poklicev, saj prevladuje ne le pri precejšnjem delu mladine, ampak tudi pri starših taka miselnost, da se še vedno večina odloči za gimnazijo ali štiriletno strokovno šolo, ali pa si izbira poklice, ki so v zvezi z motorizacijo, elektrotehniko in podobnim. Kako bi si sicer razlagali dejstvo, da se je za kovinarske poklice odločilo v nedavni anketi v osmih razredih ljubljanskih osnovnih šol le po nekaj fantov iz vseh osmih razredov posamezne šole!

Končno je za odločitev pomembna možnost zasluzka, na katerega vpliva tudi politika nagrajevanja kvalificiranega kadra v podjetjih. Ne moremo pričakovati, da bi se mladina postavila po robu komercialnemu gledanju na delo v poklicu s tem, da bi se zavestno odločila ob boljših možnostih zasluzka za slabšega, ko gre za enako delo. Take visoke zavesti ne moremo pričakovati v času, ko mnogi ravna drugače in ko je kvalificirana delovna sila dobila na domačem in tujem trgu visoko ceno, ki jo določata manjša ponudba, a vse večje povpraševanje.

Težave pri vpisu učencev v našo poklicno šolo so torej odsev splošnega razvoja in stanja. Storit moramo vse, da mu bomo kos. V izobraževalnem centru mislimo uporabljati vse do-

Forma viva (Foto O. Dolenc)

sedanje oblike usmerjanja mladine v našo šolo: orientacijski vpis že v aprilu, razpise tudi v lokalnih časopisih z navedbo ugodnosti, ki jih imajo učenci v času šolanja, povezavo z osnovnimi šolami, z zavodom za zaposlovanje itd. V mesecu februarju so v centru predvideni številni obiski učencev osnovnih šol, da bi se seznanili s pogoji učenja in s poklicem.

Poleg teh prizadevanj pa bo treba stalno izboljševati materialne pogoje življenja in učenja ter kasnejše zaposlitve, seveda skladno z vloženim delom. Sedanje ugodnosti v času šolanja so nameč za del učencev iz preostalih najbolj pasivnih krajev in socialno ogroženih družin še vedno premajhne, da bi jim omogočile šolanje.

Izobraževanje zaposlenih

Kot je že iz uvoda razvidno, je bilo delo v drugih oddelkih izobraževalnega centra tudi v obdobju letošnjega prvega polletja precej razvejano. Ne bi navajal več podatkov, omenil bi le, da je o teh oblikah izobraževanja razpravljal tudi svet izobraževalnega centra, saj je treba sistem izobraževanja zaposlenih še izpopolniti.

V delovodski in tehniški šoli so bila v ospredju prizadevanja za takšno izvajanje okvirno določenih učnih načrtov, ki bi ustrezalo potrebam našega podjetja. Za predavatelje smo uspeli pritegniti dobre strokovnjake iz podjetja, ki svoje teoretično in praktično znanje ter izkušnje po-

sredujejo tako rekoč iz prakse za prakso.

Sprožili smo idejo, da bi se uredilo šolanje na tehniški srednji šoli za zaposlene, ki imajo poklicno izobrazbo, tako da bi se le-ti vpisali takoj v drugi letnik. Smo tik pred ugodno rešitvijo tega problema. S tem bi se šolanje v tehniški šoli skrajšalo za eno leto. Hkrati pa se bo treba v podjetju odločiti za načelno politiko glede izobraževanja kadrov v delovodski in tehniški srednji šoli.

Še nekaj besed o priučevanju. Kadrovska služba se je zaradi pomanjkanja kadrov odločila za priučevanje 22 strugarjev in strojnih ključavničarjev. Tečaj se je pričel sredi januarja in bo trajal do konca marca. Seveda se v dobrih dveh mesecih tečajniki lahko nauče le najosnovnejše operacije za enostavnejša dela in se bodo morali dalje učiti ob samem delu. Zato ne bodo mogli nadomestiti delavcev pri delih, za katera se usposablja drugi v poklicni šoli. Ker pa so tečajniki resno vzeli učenje, ni rečeno, da se ne bi kasneje kdo izmed njih usposabljal dalje za kvalificiranega delavca v oddelku za zaposlene, če bo to tudi v interesu podjetja.

V prvem polletju letošnjega šolskega leta je potekalo delo v izobraževalnem centru kot doslej v tesni povezavi s podjetjem. Le tako lahko tudi uresničujemo skupne cilje pri tako pomembnih nalogah, kot jih postavlja pred nas usposabljanje strokovnih kadrov.

H. Premelč

Pozor... zdaj! (Foto O. Dolenc)

drugih šolah. Od septembra do danes smo organizirali tudi šest tečajev za voznike viličarjev za druga podjetja. Seminarje HTV je obiskovalo čez 400 zaposlenih, pretežno iz metalurških obratov. Ob zaostreni situaciji glede kadrov v našem podjetju smo po nalogu kadrovske službe pričeli v januarju priučevati 22 strugarjev in ključavničarjev.

Učni uspeh v poklicni šoli

Učni uspeh v prvem polletju je zadovoljiv. Pozitivno je bilo ocenjenih 71,4 % učencev. Najboljši učni uspeh je v tretjem letniku — 85,7 % pozitivnih. Učenci prvega letnika imajo precej slabši uspeh, vendar je treba upoštevati, da smo spričo slabega odziva za vpis novincev v našo šolo zelo znižali pogoje za sprejem. Sprejeti smo morali precej učencev s pomanjkljivim znanjem, posebej iz matematike. Da bi omogočili zapolniti vrzeli v znanju, smo v prvem polletju sestavili razrede z manjšim številom učencev, kar je omogočilo intenzivnejše individualno delo z njimi. Poleg tega smo organizirali krožke, pomagali pa so tudi boljši učenci slabšim. Tako bomo v drugem polletju lahko že razporedili učence prvega letnika v tri razrede z običajnim številom.

Poklicno šolo obiskuje 70 ali 28,5 % učencev iz drugih republik, največ v prvem letniku — 38 %. Ti učenci so imeli seveda pri pouku in učenju težave, vendar kaže statistika, da je učni uspeh učencev iz drugih republik

skupnost. Izšla je številka šolskega glasila »Glas mladih«.

Na pragu drugega polletja imamo pred seboj nove naloge. Učence bomo pričeli usposablja-ti tudi za rezkalce, kar narekujejo vse večje proizvodne potrebe podjetja. Hkrati s to zahtevo pa je podjetje pomagalo izpolniti materialne pogoje za učenje tega poklica: od svojega strojne parka nam je odstopilo štiri rezkalne stroje. Zaposlili smo tudi novega učitelja praktičnega pouka za učenje tega poklica.

Uredili bomo še delavnico za usposabljanje konstrukcijskih ključavničarjev, ki jih zelo pomanjkuje. Prostor bodo odstopili modelni mizarji, ker le-teh podjetje ne bo več šolalo. Pričakujemo, da bomo podobno kot pri rezkalcih skupno reševali materialne in kadrovske probleme in s tem omogočili usposabljanje

Francelj, take harmonike pa še no!

Kako pozimi na cesto?

Vrsti raznih prometnih težav, ki jih imamo na poti v službo in iz službe domov, se je sedaj pridružil še pravi zimski čas. Ta prinaša s seboj vse tisto, kar nevarnost na poti samo povečuje. Poglejmo: krajši dan, megla, dež, sneg, mokre in spolzke ceste, mraz itd.

Le malo je potrebno in tako kolesarji kot pešci postanejo žrtve lastne neprevidnosti. Skratka, vse kategorije udeležencev v prometu »poskrbijo« po svoje, da je ob koncu leta 500 ali še več mrtvih na naših cestah.

Mislim, da je sedaj še pravi čas, da koristnikom prometa povemo nekaj, kar jim bo na poti koristilo, seveda, če bodo to tudi upoštevali.

Previdnost na vsakem koraku je v takih pogojih prometa potrebna še bolj kot kdajkoli.

V službo ali po opravkih se odpravimo vedno pravočasno, alj še boljše kako minuto prej. Posebno velja to ob meglenih

dneh, ali tedaj, ko je promet na cestah otežkočen zaradi snega, poledice in podobno.

— Vsakdo naj v prometu ravna skladno s prometnimi predpisi.

— V zelo slabih prometnih pogojih naj kolesarji, če je mogoče, opustijo vožnjo s kolesom in naj gredo v službo z javnimi prometnimi sredstvi.

— Enako velja tudi za tiste, ki se vozijo z mopedom, saj je vožnja na primer v megli, na poledeneli ali zasneženi cesti vse prej kot varna.

— Avtomobilisti naj upoštevajo slabše vozne pogoje, zožen cestni prostor in slabše vremenske razmere.

— Kdorkoli uporablja prometno sredstvo, naj poskrbi, da bo to vedno tehnično popolnoma brezhibno. Posebno skrb naj lastniki vozil posvečajo svetlobnim in signalnim napravam, kot tudi zavoram, gumam itd. Srečno!

Marjan Metljak

Zanima vas...

PRIŠLI V MESECU JANUARJU 1970

Zaradi izpopolnitve prostih delovnih mest:

PA

Predajalci: Ludvik Ješe in Albin Jermančič; knjigovodja pom. Marija Pongrac in Andreja Andolšek; avtoklepar Anton Trpin in Anton Ahačič; avtomehanik Boris Zgaga, delavec Anton Bele, skladiščnik Jože Potočar in Borivoj Ješe, referent Jože Pintar, avtoelektrikar Franc Končan, šofer Marjan Repenšek, pralec Jože Cerar, Milivoje Micunovič, referent Franc Zajc, admin. Jana Volk.

MO

Čistilca Milan Miklič in Djuro Ramač, kontrolor medfaz. Avgust Sotlar, ročni formar Mirko Gavez.

PK

Transp. del. Jože Kutner, obl. varilec Tomislav Vidovič.

FI

Ključavničarji: Slavko Javornik, Janez Sušnik, Aleksander Vreg, Jože Popek, Sulejman Hodžić, Vladimir Kresal, Janez Rožec. Strugarji: Stane Pugelj, Ladislav Jakše, Pavel Renko; vrtalci: Milan Gale, Tomaž Zupančič, Branko Lepen, ostrilca Janez Cukjati in Stane Pugelj, delavca Leopold Slak in Slavko Blatnik.

VET

Ključavničarja Rok Bajt in Ivan Sobočan, kurjač Zvone Pesko, cevni instal. Janez Tekavec,

elektrikar Silvio Domislavič, transp. del. Zivorad Milosavljevič.

Spl. s.

Vrtar Jože Kastelic

KS

Pripravniki: Enver Pecič, Irena Jelovnik, Anton Poberaj; tečajniki: Ivan Nakrst, Rudi Ločnik, Peter Rade, Janez Arhar, Ignac Koštric, Janez Petek, Miroslov Klavžar, Ivan Samsa, Boris Debeljak, Vinko Seliga, Vili Jeromel, Janez Kolerič, Janko Cerar, Anton Cerar, Franc Stupa, Ivo Sedevčič, Slavko Oblak, Jože Čepon, Josip Modlic, Florian Novak, Ciril Opeka, Leopold Novak, Martin Štifter; administratorki Marija Melinc in Danila Leban, snažilka Ivanka Fink.

DR

Kuhinjska delavka Jožefa Sadar.

IC

Kuhinjska delavka Desanka Djurdjevič

PTO

Transportni del.: Mihael Dolensček, Franc Zajc, Janez Ferme, Franc Hočevnar.

PPB

Enbalažer Franc Urbančič, komer. gl. Štefan Praznik, komer. Darja Seme, projektant Tomaž Virnik.

Direkcija

Direktor glavni Kržišnik ing. Marko.

TPD

Kalkulant Franc Nehtig

NB

Korespondent Marija Brcar

ODŠLI V MESECU JANUARJU 1970

MO

Florijan Štrumbelj, Miloš Vučič, Karel Kunstelj, Jože Urbančič, Stanislav Pugelj, Aleksander Grujič, Zivorad Mitrovič.

PK

Vidko Lipoglavšek, Alojz Javornik, Avgust Čakš, Vladimir Maučič, Ivan Hvala.

FI — ŠAR

Ihni Kamiši, Abdul Dogani, Ajruš Dema, Mahail Zeneli, Paša Omanovič, Radomir Stojmenovič, Dragomir Jovanovič, Nezir Gudači.

FI

Jože Zadravec, Alojz Rajh, Boris Ulakovič, Mirko Vranješ, Jože Setina, Jože Hafner, Stane Mlinar, Selima Šabič, Stanislav Pugelj, Ladislav Jakše, Gojko Samardžija, Florian Remić, Martin Metelko, Franc Gluk, Emiljan Zabkar, Jože Klemenčič.

VET

Albin Fortuna, Marjan Rebek.

KS

Ljubomir Vujanovič, Anica Rutar, Bogomira Koren.

Spl. s.

Terezija Steblovnik, Jože Prešeren.

EAS

Julijana Dimnik, Franc Rutar, Olga Vidmar

NB

Marija Valent

FRS

Marjeta Jančič

SK

Branko Poje

PA

Avgust Slapnik, Majk Lapuh, Tomaž Prosen.

ZAHVALA

Ob prerani izgubi moje sestre

SELIME ŠABIČ

se iskreno zahvaljujem izvršnemu odboru sindikata za denarno pomoč in sindikalni podružnici PE FI za venec. Zahvaljujem se tudi godbi Litostroja, govorniku ter vsem, ki ste mi bili ob strani. Brat Mladen z družino

ZAHVALA

Ob tragični in boleči izgubi dragega moža, ljubečega očka in sina

MILANA ŽABKARJA

se najtopleje zahvaljujemo kolektivu tovarne Litostroj, tovarniški godbi na pihala ter vsem njegovim sodelavcem, ki so ga pospremili na zadnji

poti. Prisrčno se zahvaljujemo tudi govorniku za njegove tople besede, kakor tudi sindikatu za njegovo pomoč. Žena Anica, sinčka Blaž in Marjan, mati Neža ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Vsem sodelavcem se prav lepo zahvaljujem za darila, voščila in dobre želje za čimprejše okrevanje, ki sem jih prejel ob novem letu.

Cvetko Cvet

PROSLAVA KRVODAJALCEV

Dne 16. 1. 1970 je bila v prostorih tehnične službe proslava krvodajalcev tega obrata. Na proslavi so podelili srebrne značke dolgoletnim dajalcem krvi. Od 350 članov tehnične službe jih je dalo kri dosedaj kar 58. Nekateri krvodajalci so darovali nesebično naenkrat kar do pol litra krvi.

Vsi tisti, ki se na pozive RK niso odzvali tako številno, naj se zgledujejo pri požrtvovalnih in nesebičnih tovariših iz tehničnega sektorja. Naj pripomnimo, da se je zadnje krvodajalske akcije 31. 1. 1970 udeležilo iz vse tovarne le 100 članov našega kolektiva.

Ob tem naj se zamislijo predvsem naši motorizirani tovariši, saj so na cesti vsak dan lahko žrtev težkih poškodb, ki terjajo litre in litre krvi za ohranitev življenja.

Čeprav delavca naporno delata, uporabljata ustrezna osebna varnostna sredstva

Poškodbe in izgubljeni dnevi v letu 1969

Ko delamo letni obračun raznih izdatkov, uspehov in pomanjkljivosti, ne moremo mimo dejstva, da je bilo preteklo leto za nas, kar se tiče poškodb, dokaj neugodno.

Vse leto so se poškodbe vrstile kot na filmskem traku. Seveda so bile med njimi težje in lažje.

Iz leta v leto smo priče številnim vzrokom, ki se ponavljajo in povzročajo enake poškodbe. Teh vzrokov nismo uspeli odstraniti.

Kaj nas sili k tako neorganiziranemu slabemu načinu dela, ali je to res samo gonja za denarjem, ali mogoče le razvada?

Mnogi delavci, ki so se vrnili iz tujine, pripovedujejo, kako je tam urejena varnost pri delu. Zakaj ne bi teh izkušenj uporabili tudi doma?

V prejšnjem letu je bilo 594 poškodb, ki so povzročile velik izostanek od dela. Seveda je bilo potrebno le-tega nadomestiti na drug način. Naša dolžnost je, da se neprestano borimo proti tistim, ki s svojim neprimernim delom ogrožajo sebe in svoje sodelavce.

Če upoštevamo poškodbe v letu 1968 in povprečno število zaposlenih, bomo ugotovili, da smo v letu 1969 slabše gospodarili. Glede na število zaposlenih je bilo število poškodb za 4 % večje. To število so seveda povečale poškodbe, ki so jih delavci utrpeli na poti na delo in na poti z dela domov. Te poškodbe so narasle za 74,5 %, zato bodo v bodoče veljala posebna merila za priznavanje poškodb.

Število poškodb nam še ne pove vsega, kar se za njimi skriva, oziroma kaj smo na ta način izgubili. V letu 1969 smo imeli 8374 bolniških dni zaradi poškodb, v letu 1968 pa le 8035 bolniških dni. Iz tega sledi, da so bile poškodbe lani težje in so povzročile večje število izostankov. Število bolniških dni na eno poškodbo je v primerjavi obeh let skoraj enako, seveda na račun manjšega števila zaposlenih in večjega števila poškodb v letu 1969.

Zaradi velikega števila poškodb na poti na delo in z dela (16 % vseh poškodb) pa je bilo le manjše število bolniških dni. Vsaka poškodba je povzročila 7 dni bolniškega staleža, kar je za 7,1 bolniškega dneva manj, kot je poprečje za vse poškodbe.

Nekateri delavci so težje poškodovani, drugi utrpel denarno izgubo, nekatere pa preganja občutek krivde.

Pa pogledjmo, kaj smo izgubili vsi skupaj. Če delimo bruto produkt na posameznika in spreminimo izgubljene delovne dni v ure, ter to med seboj pomnožimo, bomo dobili izgubo 2.227.484 din. Pri upoštevanju izgube, ki nastane v času poškodbe, bi bil finančni pokazatelj še slabši.

Naša izguba je še veliko večja, če upoštevamo vse izgubljene delovne dni, do katerih je prišlo zaradi drugih bolezni. Tako smo izgubili skupaj 52.573 delovnih dni. Na ta način izgubljena finančna sredstva bi zadostovala skoraj za dve mesečni plači celotnega kolektiva. Iz tega lahko ugotovimo, da je bilo vse leto odsotnih z dela kar 212 delavcev. V skupnem številu pa so se bolniški dnevi proti letu 1968 zmanjšali za 15.034 dni.

Razvrstitev poškodb

1. Odstotek poškodb je pri kvalificiranih in visoko kvalificiranih višji kakor pri nekvalificiranih.

2. Največ je bilo poškodb na prstih obeh rok — 152 primerov, nato sledijo poškodbe na očeh s 145 primeri ali 24 % vseh po-

škodb. Poškodbe na očeh so zahtevale 832 bolniških dni, kar pride na eno poškodbo 5,8 bolniških dni. Nato sledijo poškodbe ostalih delov telesa — rok, nog itd.

3. Največ poškodb se pripeti delavcem od 20. do 40. leta starosti. To nam pove, da je poprečje starosti nekje okrog 35 leta starosti. Delavci nad 40 let se manj poškodujejo, prav tako delavci do dvajsetega leta. Seveda moramo pri mladih upoštevati manjše število zaposlenih. Skoraj vsem poškodbam, ki nastanejo v teh letih, je vzrok nepremišljenost in neupoštevanje izkušenj starejših.

4. Največ poškodb se že nekaj let nazaj pripeti v torek.

5. Vsaki poškodbi botruje vzrok, ta je lahko: a) izključno subjektiven, b) organizacijski, c) tehnološki ali tehniški.

a) To je tako imenovani osebni faktor; neupoštevanje varnostnih predpisov, naglica pri delu, neuporaba osebnih varnostnih sredstev pri delu, poseganje v območje nevarnosti itd. Z večjo osebno odgovornostjo bi lahko zmanjšali število nesreč, ki izhajajo iz malomarnega odnosa do dela. Poškodb, ki izvirajo iz osebnih vzrokov, je 54,5 %.

b) Poškodbe nastanejo zaradi nepravilno organiziranega dela v skupini, pomanjkljivega nadzorstva pri raznih delih, pomanjkljive strokovnosti izvajalcev, nepoučenosti o varnem načinu dela itd. Zaradi tega pride do 38,7 % vseh poškodb.

c) Sem spadajo poškodbe, katerih vzroki so okvara stroja ali naprave, orodja, pomanjkanje osebnih in tehničnih varnostnih sredstev itd. Iz teh vzrokov izvira 6,8 % poškodb.

Te besede in številke naj dokažejo delavcem, da so poškodbe odvisne prav tako od posameznika kakor tudi od skupine.

Z večjo skrbjo pri delu se bomo zavarovali pred nezaželenimi poškodbami.

I. Šavor

ČLOVEK IN DELO

Zdravje naših delavcev v letu 1969

V zadnjih letih se suče bolniški stalež v Litostroju nekaj nad 5 %, to se pravi, da znaša izpad delovnih dni zaradi bolezni in poškodb več kot 5 % od vseh možnih delovnih dni.

Morda se naši podatki ne bodo povsem ujemali s podatki statistične službe. Do konca marca 1969 smo namreč zbirali podatke ročno, nato pa na podlagi izplačanih nadomestil osebnega dohodka. Kljub temu pa so nastale razlike, ki bistveno ne vplivajo na sliko zdravstvenega stanja. Če bi imeli na razpolago podatke sorodnih podjetij in podatke o obolenju prebivalstva našega področja in republike, bi jasneje videli, kakšno je zdravstveno stanje naših ljudi.

V letu 1969 je bilo v TZL po-
prečno zaposlenih 2984 ljudi, ki bi morali opraviti 991988 delovnih dni. Od teh je bilo zaradi bolezni in poškodb izgubljenih 55.960 delovnih dni ali 5,6 % (leta 1968 pa 54.974 ali 5,2 %). Zaradi poškodb pri delu in izven dela je bilo izgubljenih 15.533 delovnih dni ali 27,8 %, kar je skoraj tretjina izgubljenih delovnih dni. Ta odstotek zelo niha, kar lahko vidimo iz prve tabele, ki zajema za posamezne skupine obolenj samo tiste izgubljene delovne dni, ki presegajo 5 % izgubljenih delovnih dni v posameznih obratih.

Grupe	MO	PK	FI	VET	Ostali
V.	—	—	—	—	1160 (7,33 %)
VI.	974 (6,9 %)	445 (15,7 %)	1519 (8,75 %)	—	1221 (7,7 %)
VII.	—	—	—	—	920 (5,8 %)
VIII.	3192 (22,7 %)	724 (25,6 %)	3600 (20 %)	1770 (30,2 %)	3346 (21,2 %)
IX.	—	—	1636 (9,45 %)	519 (8,83 %)	—
XI.	—	—	—	—	1905 (12,1 %)
XIII.	2403 (17,1 %)	211 (7,45 %)	1713 (10 %)	883 (14,2 %)	1022 (6,45 %)
A	2801 (19,9 %)	568 (20 %)	3745 (21,7 %)	705 (12 %)	—
B	2254 (16 %)	552 (19,5 %)	2196 (12,7 %)	1043 (17,8 %)	1054 (6,66 %)
Ostalo	—	—	—	—	1423 (8,9 %)
Skupaj	14096 (25,2 %)	2827 (5,07 %)	17321 (31 %)	5872 (10,43 %)	15843 (28,5 %)

Iz tabele je razvidno, da vsepovsod razen v FI prevladujejo prehladna obolenja. To je razumljivo, kajti delovno okolje in delovni pogoji so kot nalašč za obolenje dihal, ta pa imajo v nekaj letih hude posledice (invalidi). Nejasno pa je, zakaj je tako visok odstotek izgubljenih delovnih dni zaradi obolenj dihal v samostojnih sektorjih.

Na drugem mestu so nezgode pri delu. Če upoštevamo še nezgode izven dela, so nezgode na splošno na prvem mestu med izgubljenimi delovnimi dnevi. Še pred petimi leti so vodili metalurški obrati, sedaj pa so na njihovem mestu PE FI. Glavni vzroki so neupoštevanje varnostnih predpisov in malomarnost.

Največje število poškodb nastane zaradi tujkov v očeh, ki pa na splošno povzročijo le malo izgubljenih dni. Vzrok za poškodbe je nedosledna uporaba očal, še bolj pa neprevidno men-
canje oči, s čimer vnašamo tujke v oko z vek ali rok.

Do večjih izgub delovnih dni pride zaradi poškodb rok in nog, čeprav te poškodbe niso številne. Verjetno je tu vzrok v pre-
cenjevanju svojih moči in v ne-
previdnosti. Čeprav poročila o
nezgodah glede navajanja vzro-
kov niso v večini objektivna, je
znano, da je v 95 odstotkih nez-
god kriv delavec sam. Čeprav
opozarjamo leto za letom na te
nezgode, prav tako opozarja tudi
služba SVD, so bila vsa naša
opozorila do sedaj zaman.

Vedeti moramo, da pride za-
radi nesreč pri delu do dvojne
izgube — izpad delovne sile; po-
nesrečenec dobi le nadomestilo
za osebni dohodek. To pomeni,
da morajo vsi člani kolektiva
prispevati za kritje tako nastale
izgube, ali z drugo besedo — tu
je iskati enega od pomembnih
vzrokov za manjše osebne do-
hodke.

Razlika izgubljenih delovnih
dni zaradi poškodb izven dela
je med posameznimi obrati iz-
redno velika. Med čistilci je naj-
več polproletarcev, vozačev, ki
morajo po končanem delu, na-
mesto da bi počivali, delati na

kmetiji, zato je visok odstotek
nezgod v metalurških obratih do-
cela razumljiva. Nenavadno visok
pa je odstotek pri delavcih v
PK in VET, ki po do sedaj zna-
nih podatkih nimata vozačev v
večini.

V preteklem letu se je precej
zmanjšalo število izgubljenih de-
lovnih dni zaradi obolenja pre-
bavil, kjer presegata 5 % samo
PE FI in VET. Še pred dvema
letoma je bilo tega največ v PE
MO, kjer se je lani to zmanjša-
lo na polovico.

Precej delovnih dni je bilo
izgubljenih zaradi obolenj ko-
sti, mišic in sklepov. Na prvem
mestu je PE MO, kar je vsako-
mur razumljivo, kdor le pozna
njihove delovne pogoje. Od
14.096 izgubljenih delovnih dni
odpade 17,1 % na obolenja kosti,
mišic in sklepov. Z osebno pri-
zadevnostjo in z zavzetostjo bi
lahko marsikdaj premagali škod-
ljivi vpliv prepiha in s tem
zmanjšali število izgubljenih de-
lovnih dni. Delovni invalidi iz
MO so predvsem tako imenovani
»hrbteničarji«, to je delavci z
obolenji hrbtenice.

Oglejmo si še izgubljene dne-
ve v vsej tovarni v celoti, kar
nam daje nekoliko drugačno sli-
ko, kot jo kaže tabela II.

SKUPINA	Število izgubljenih delovnih dni
VI.	4386 (7,83 %)
VIII.	12633 (22,5 %)
IX.	3546 (6,33 %)
XIII.	6233 (9,2 %)
A	8432 (15,1 %)
B	7101 (12,7 %)

Na prvem mestu so obolenja
dihal, ki so bila pretekla leta za-
radi epidemije gripe (1968 —
10.127 — 18,48 %) nekoliko višja.
Pri tej epidemiji, ki je ob koncu
novembra 1968 dosegla višek, je
dobil bolniški stalež 440 zavarov-
ancev. Doma so ostali 3010 de-
lovnih dni. Brez bolniškega sta-

Legenda:

V. Duševne bolezni
VI. Obolenja živcev in čutil
VII. Obolenja srca in ožilja
VIII. Obolenja dihal
IX. Obolenja prebavil
XI. Komplikacije nosečnosti in poroda
XIII. Obolenja kosti, mišic, sklepov
A. Nezgode pri delu
B. Nezgode izven dela
Ostalo: nega družinskih članov, pregledi pri specialistu itd.

leža jo je med državnimi pra-
zniki prebolelo najmanj 200 za-
varovancev. Cepljenja ni bilo,
saj zadnja leta zanj ni zanima-
nja, zato svetujemo posameznim
interesentom, naj se javijo pod-
ročnemu zdravstvenemu domu.

Na drugem mestu so obratne
nezgode, ki so še pred leti bile
na prvem mestu. Vzrokov za to
je verjetno več. Po eni strani je
napredovalo izobraževanje s
področja varstva pri delu, po
drugi strani pa se je nadomesti-
lo osebnega dohodka, ki je pred
leti bilo še stoodstotno, zmanj-
šalo. Vendar število obratnih nez-
god še vedno presega poprečje
števila izgubljenih delovnih dni
zaradi nezgod pri delu na ljub-
ljanskem področju. To poprečje
znaša pri kovinski industriji le
10,4 %, pri črni in barvni meta-
lurgiji pa 8,1 %. Vodstvo podjet-
ja skupaj s samoupravnimi or-
gani naj bi pri odpravi nezgod
imelo odločujočo besedo.

Na tretjem mestu so izgublje-
ni delovni dnevi zaradi nezgod
izven dela, ki dosegajo kar
12,7 % od vseh izgubljenih de-
lovnih dni. Mnogo naših delav-
cev dela v prostem času hono-
rarno ali pa doma na kmetiji.
Če upoštevamo, da poleg 8 ur
dela izgubi delavec dnevno dve
do štiri ure na poti na delo in
nazaj, kar seveda ni počitek, je
razumljivo, da tak utrujen delav-
ec nima dovolj časa, da bi si
nabral dovolj moči. Ko pride
nespočit na delo, ne more delati
tako, kot bi sicer lahko. Posledi-
ca vsega tega so nezgode pri de-
lu. Prav tako pride zaradi kro-
nične utrujenosti do nezgod pri
delu doma in drugod. Tako stal-
na utrujenost ima za posledico
še težja obolenja. Če si ogleda-
mo delovne pogoje in delovni
čas naših kmetov, bomo ugotov-
ili, da so težji kot v tovarni.
Vendar smo lahko gotovi, da bi
med njimi le redko kdo zbolel
za boleznimi kosti, mišičja in
sklepov. Naši vozači pa obole-
vajo v poprečju pogosteje od
drugih. Vzrok temu niso težki in
neugodni delovni pogoji, pač pa
kronična utrujenost. Iz teh vrst
imamo tudi največ delovnih in-
validov.

Poškodbe v januarju

V januarju smo imeli v podjetju 29 poškodb, od tega 5 na poti na delo ali z dela. V MO je bilo 10 poškodb, v PK 1, v FI 12, v VET 2 in v sektorjih 4 poškodbe.

Zaradi poškodb smo imeli 543 izgubljenih delovnih dni, 181 v MO, 3 v PK, 237 v FI, 51 v VET in 71 izgubljenih delovnih dni v sektorjih.

Glavo si je poškodoval 1 delavec, oči 7, telo 1, prste rok 9, ostali del roke 4, noge pa si je poškodovalo 7 de-
lavcev.

Največ poškodb se je dogodilo v torek 7, sledijo pone-
deljek, sredi ter petek s 5 poškodbami, četrtek 4, v soboto
so se dogodile 3 poškodbe.

V mesecu januarju je bilo 27 poškodb manj kot pa
v istem mesecu lanskega leta.

Služba varstva pri delu

Na četrtem mestu, kot nava-
dno že leta nazaj, so boleznimi mi-
šic, kosti in sklepov, ki so pov-
zročile izgubo 6233 delovnih dni
(9,2 %). Med delavci s takimi obo-
lenji se pojavljajo delovni inva-
lidi, ki so velik problem za de-
lovno organizacijo. Ti ljudje, ki
se na višku življenjske moči pri-
čno zavedati, da so postali manj-
vredni, da se jih vsi otepa, da
v domačem okolju ne pomenijo
več toliko kot prej, so poleg te-
ga, da so fizično poškodovani, še
duševno prizadeti.

Zaskrbljujoče je število izgub-
ljenih delovnih dni zaradi obo-
lenj živcev in čutil, ki zavzema-
jo s 4386 izgubljenimi delovnimi
dnevi (7,83 %) peto mesto. Te
skupine nismo razdelili na pod-
skupine, zato ne vemo, koliko iz-
gubljenih delovnih dni gre na
račun bolezni čutil (oči, ušesa)
in koliko na račun raznih bole-
zni živcev. Naj povemo, da raz-
ne nevroze spadajo v drugo sku-
pino. Upajmo, da nam bo novi
način zbiranja podatkov s po-
močjo IBM dal jasnejšo sliko.

Kdor bi hotel jasnejšo sliko
o nezgodah, lahko dobi podatke

pri samoupravnih organih, SVD,
kadrovskem sektorju ali OA Li-
tostroj.

Za podatke, ki jih bomo na-
vedli, žal nimamo primerjave ni-
ti z gospodarskimi organizacija-
mi te panoge niti s populacijo z
ljublanskega področja. Te po-
datke bi morali imeti vsaj v za-
četku februarja vsakega leta.

OA Litostroj je v preteklem
letu nudila zdravstveno varstvo
3369 aktivnim zavarovancem,
med katerimi je bilo 267 učen-
cev industrijske šole Litostroj.

Pregledov je bilo 23.660, od te-
ga je bilo 8300 prvih pregledov,
kar pomeni, da je vsak aktivni
zavarovanec prišel 2,46-krat na
prvi pregled (to pomeni, da je
vsak aktivni zavarovanec prišel
prvič na pregled zaradi najmanj
dveh bolezni). Z drugo besedo,
na 1000 aktivnih zavarovancev
je bilo 2460 aktivnih pregledov.

Več nam pove naslednja ta-
bela o prvih pregledih glede na
posamezne skupine obolenj. Do-
dana je skupina XII., ki obsega
kožna obolenja. Žal nam zaradi
normiranega kadra ni bilo mo-
goče obdelati podatkov za po-
samezne obrate.

Skupina	Prvi pregledi	Na 1000 aktivnih zavarovancev
V.	89	26,4 %
VI.	808	240,0 %
VII.	220	65,0 %
VIII.	2704	805,0 %
IX.	676	201,0 %
XII.	615	183,0 %
XIII.	546	162,0 %
A	1208	360,0 %
B	748	222,0 %

Tabela nam pokaže, da so na
prvem mestu obolenja dihal, sle-
dijo nezgode pri delu, nato obo-
lenja živcev in čutil (pri izgub-
ljenih delovnih dneh so na pe-
tem mestu), tem slede nezgode
izven dela, ki jih je skoraj pol
manj, a so vendar povzročile le
malo manjši izpad delovnih dni
kot nezgode pri delu. Na petem
mestu so obolenja prebavil, ki
pri izgubljenih delovnih dnevih
zavzemajo šesto mesto. Tem sle-
de kožna obolenja, ki zavzemajo
pri izgubljenih delovnih dnevih le
dva odstotka ali 1120 izgubljenih
delovnih dni.

Večletno opazovanje in pri-
merjava za leta nazaj nam po-
vesta, da so številke, ki smo jih
navedli, visoko nad poprečjem,
ki ga dosegajo gospodarske or-
ganizacije in populacija ljub-
ljanskega področja. To nas opo-
zarja, da moramo še bolj skre-
biti za preprečevanje obolenj in za
vzgojo zavarovancev pa tudi na
to, da je zdravstvena služba, ki
ima opravka z aktivnimi zava-
rovanci, neprimerno bolj obre-
menjena, kot v splošnih ordina-
cijah.

Gornje številke ne pomenijo
obolevnosti, ampak le pogost-
nost. Iz teh podatkov sklepamo,
da so aktivni zavarovanci, zapo-
sleni v proizvodnji, ogrožena
skupina. Ogroženost zavzema ze-
lo široko področje glede na sku-
pino obolenj. Glede na to, da je
žensk v težki industriji manj in
še to na lažjih delovnih mestih,
je njihova ogroženost manjša,
imajo pa pravico do posebnega
zdravstvenega varstva.

Na vsakega našega aktivnega
zavarovanca, ki je zaposlen v
industriji, je lani prišlo 18,8 iz-
gubljenih delovnih dni, kar je
skoraj dvakrat toliko, kot je po-
prečje na ljubljanskem področju.
Če upoštevamo samo zavarovan-
ce, ki so dobili bolniški stalež,
pride samo 12,4 dni ali skoraj
enako kot leto dni poprej.

Na specialistični pregled je bi-
lo poslanih 1091 zavarovancev,
od tega 291 zaradi poškodb pri
delu, v bolnico pa 115, kar je
precej manj kot prejšnja leta.

Upajmo, da poročilo pove do-
volj tudi tistim, ki bi hoteli, da
bi zdravstvena služba zboljšala
zdravstveno stanje delavcev, sa-
mi pa pri tem nič ne pomagajo.
Produktivnost je odvisna od
zdravja, ta pa v veliki meri od
delovnega okolja.

Dr. Edo Tepina

Casopis »Litostroj« izhaja me-
sečno (s posebnimi prilogi) v
nakladi 5800 izvodov — Ure-
ja ga uredniški odbor — Glav-
ni urednik dr. Branko Vrčon —
Odgovorni urednik Pavel Perko —
Tehnični urednik Estera Lamplč —
Tel. uredništva 56-021 (h. c.) int. 246 —
Cena posameznih številki v pro-
daji 50 Sdin — Poština pla-
čana v gotovini — Rokopisov
ne vračamo — Tiska tiskarna
ČZP »Primorski tisk« v Kopru.

Dvodielna križanka

VODORAVNO:

1. japonska igra podobna šahu; 2. delovni prostor umetnikov; 7. sestavni del televizijskih sprejemnikov; 12. pokrajina v Srbiji; 16. reva, ubožica; 22. predlog; 24. grški filozof; 26. mera za zlato; 28. italijansko moško ime; 30. ime nekdanjega ruskega predsednika (Hruščev); 31. kratica našega varnostnega organa; 33. priimek; 34. efektan konec šahovske partije; 36. brezimnost, revnost; 37. površinska mera; 38. oddelek rimske konjenice; 40. reka v Rusiji; 41. osebni zaimek; 42. narodnoosvobodilno gibanje Grčije med drugo svetovno vojno; 44. ploskovna mera; 45. skupina ljudi, ki govori enak jezik; 47. avtomobilska oznaka Sarajeva; 48. italijanska pevka popevk; 53. začetni imena in priimka znane pevke; 54. pri mlačvi se loči od žita; 56. zlog iz solmizacije; 57. oslovski glas; 58. značaj; 60. prebivalec stopničaste pobočja; 62. ena izmed naših proizvodnih enot; 64. gibati se v vodi; 66. angleška merska enota; 67. ime pisateljice Vaštetove; 68. ime kraja, kjer stoji gostilna, znana po krofih; 69. kraj ob cesti Ljubljana-Celje; 70. uživalec nikotina; 71. jezero v Sovjetski zvezi; 72. obžalovanje, kesanje; 73. pamet, razum; 75. zanos, elan; 76. kravji glas; 78. mesto v Romuniji; 79. začetni imena in priimka predsednika republiškega izvršnega sveta; 81. dobiček; 82. kratica za ameriško tovarno avtomobilov; 84. dalmatinsko žensko ime; 85. visoka igralna karta; 86. seme gob; 88. žensko ime; 89. neodločen izid tekme; 91. češka pritrdilnica; 92. nenaden padec vode; 94. skrajšano moško ime (Nace); 95. ukana, prevara; 97. samoglasnik in soglasnik; 98. evropska država; 100. ženitev; 102. pripadnik najštevilnejšega plemena v Evropi; 104. vrsta tkanine; 106. inicialca; 107. znan turistični kraj v Dalmaciji; 108. tovarna, ki proizvaja plin; 109. naš izdelek; 112. končno izdelan predmet; 117. jetnik, arestant; 124. nauk o letalstvu; 131. naš izdelek; 137. amulet; 139. klejasta snov (škrob, beljakovina); 141. del imena naše tovarne; 143. žensko ime; 144. začetni imena in priimka slovenskega pisatelja; 146. tuje moško ime; 147. hiter konjski tek; 149. vrtnarsko podjetje v Ljubljani; 150. orodje žanjic; 152. streha nad ognjiščem; 155. okrajsava za kilogram; 156. kemični znak za kositer; 158. naplaci; 159. imendan; 160. vzklík; 161. znan TV režiser Anton; 163. zlog iz solmizacije; 164. najstarejši prevod sv. pisma v latinščino; 166. začetni imena in priimka našega skladatelja; 167. tovarna barve v Medvodah; 169. kvartaški izraz; 170. poželenje, strast; 171. znojnica; 173. vojašnica; 175. koledar s slikami in vremenskimi napovedmi; 177. zmehek, dogovor; 179. mestce pod Frguško goro; 180. dalmatinsko mesto; 181. visoke rastline; 182. kriv, skrivljen; 183. popacani s slinami; 184. moško ime; 185. nikalni prisilov; 186. avtomobilska oznaka Turčije; 188. hlev, prostor za živino; 189. tuja črka pisana po naše; 191. priimek našega telovadca Mira; 192. avtomobilska oznaka Ogulina; 194. sad oljke; 195. kratica za letalski klub; 197. okrasni ptič; 198. kratica za starejši; 199. pesnik; 201. ime plesalke Pavlove; 202. tuje žensko ime; 204. najmanjši delec snovi; 206.

srbsko moško ime; 207. italijanska denarna enota; 209. avtomobilska oznaka Karlovca; 210. avion; 212. izdelovalec sit; 213. človek, ki berači; 215. glad; 216. površinska mera; 217. slaščice; 218. eno od imen Naserja; 219. vezana plošča; 220. vrsta zofe; 221. avtomobilska oznaka Gorice.

NAVPIČNO:

1. tovarna zdravil v Beogradu; 2. severni ptič; 3. teža embalaže; 4. lahko hlapljiva tekočina; 5. geometrijski pojem; 6. kratica za junior; 8. enaka soglasnika; 9. naš otok; 10. grški bog vojne; 11. upanje, pričakovanje; 12. italijansko pristanišče na Jadranu; 13. rižovo žganje; 14. afriški veletok; 15. samoglasnika; 17. veznik; 18. odžagan kos debla; 19. slonov čkan; 20. žensko ime; 21. očka, atek; 23. človek, ki dviga; 25. glavno mesto Bosne in Hercegovine; 27. kazalni zaimek; 28. molibden; 29. priimek celjskega atleta; 32. tovarna pobištva v Mariboru; 34. vrsta kostanjev; 35. filter na cigaretah ljubljanske tobačne tovarne; 38. oseba iz Tisoč in ene noči; 39. prebivalec Avale; 41. mesto v severni Italiji; 43. moško ime; 45. živec; 46. tovarna žganih pišaj; 48. žensko ime; 49. žensko ime; 50. predivo iz lanu; 51. rojstni kraj Simona Gregorčiča; 52. žensko ime; 54. moder; 55. ljubkovalno ime za očeta; 57. nogometna Dinamo; 59. avtomobilska oznaka Valjeva; 60. tednik; 61. solmizacijski zlog; 62. začetni priimka in imena našega pisatelja in prevajalca; 63. samoglasnika; 64. kratica ene izmed proizvodnih enot; 65. začetni imena in priimka našega največjega pisatelja; 66. 3. in 1. črka abecede; 73. žara; 74. prometni objekt; 76. merska enota; 77. uboj; 79. afriška žival; 80. poživilo; 82. tvoj poslednji dom; 83. domače žensko ime; 86. teža embalaže; 87. nordijski izraz za smuč; 89. termin; 90. grška črka; 92. kurirji; 93. dvojica; 95. proga; 96. znamka tujih cigaret; 98. avtomobilska oznaka Danske; 99. kemični znak za aktinij; 100. veznik; 101. kratica za atletski klub; 102. JUS oznaka za sivo litino; 103. neznanec; 104. avtomobilska oznaka Dubrovnika; 105. predlog; 110. sobica; 111. pernat žival; 112. kratica za Izvršni odbor; 113. dnevniki časopis; 114. krajše znanstveno ali leposlovno delo; 115. nedelaven; 116. začetni imen državnika, ki je letos praznoval 60-letnico; 118. kratica za atletski klub; 119. povrtnina; 120. švedski kralj; 121. jutranja padavina; 122. sukanec; 123. začetni našega znanega košarkarja; 125. soglasnika s konca abecede; 126. ime rodezijskega premiera Smitha; 127. Ober; 128. tovarna pisalnih strojev v Ljubljani; 129. ime naše prve filmske igralke Kravanja; 130. veznik; 132. začetni slovenskega pesnika; 133. geometrijski pojem; 134. prvotni prebivalci na našem ozemlju; 135. država v Južni Ameriki; 136. kemični znak za radij; 138. naš novi slovenski mesečnik; 140. portir, čuvaj; 142. kost na nogi; 144. država v Aziji; 145. sol kromove kisline; 147. škatlca, skrinjica; 148. pojav pri nevihti; 150. priletnice; 151. zagrebška tovarna zdravil; 153. grob; 154. največja reka v Jugoslaviji; 156. pripadnik slovanskega naroda; 157.

kovaško orodje; 159. tuje moško ime; 161. pohod, koračnica; 162. tovarna ur v Zemunu; 164. prebivalec Irske; 165. angleška površinska mera; 167. ples, ki ga pleše v krogu več plesalcev; 168. del žitnega klasja; 170. vrsta šampona za las; 172. prva in dvajseta črka abecede; 173. začetni imena in priimka pesnika Kajuha; 174. začetni našega največjega epskega pesnika; 175. kratica na pismu; 176. nemški predlog; 177. kratica za delavski svet; 178. avtomobilska oznaka Kutine; 179. kratica za Izvršni svet; 186. italijanski filmski komik; 187. nogometni klub iz Madrida; 189. z merjenjem določena višina kake točke; 190. gorovje v SZ; 192. omlačni žitni snop; 193. vzpetina, hrib; 195. kamnita pokrajina v Hrvaški; 196. vrelna voda; 199. obrtnik živilske stroke; 200. pod; 202. reka, ki teče skozi Ivanograd; 203. površinska mera; 204. začetek abecede; 205. nemška znamka tovornih avtomobilov; 207. industrijska rastlina; 208. grška boginja nesreče; 211. Oton Cernivec; 212. kratica za nacistične napadalne oddelke; 214. pogojni veznik; 215. kemični znak za lantan.

IZBRANE MISLI

Izkušnje so le vsota vseh naših razočaranj.

Augier

Človek ima dar govora zato, da prikrije misli.

Talleyrant

Prijetno je biti brez grehov, a neprijetno brez skušnjav.

Bagebot

Tako smo se navadili pretvarjati se eden pred drugim, da se nazadnje sami pred seboj pretvarjamo.

Molière

Od modrecev prihajajo nove misli, a bedaki jih razširjajo.

Heine

Ničesar ne kupiš dražje kot tisto, kar plačaš s prošnjo.

Lehman

Moder postaneš šele takrat, ko premagaš strah.

Russell

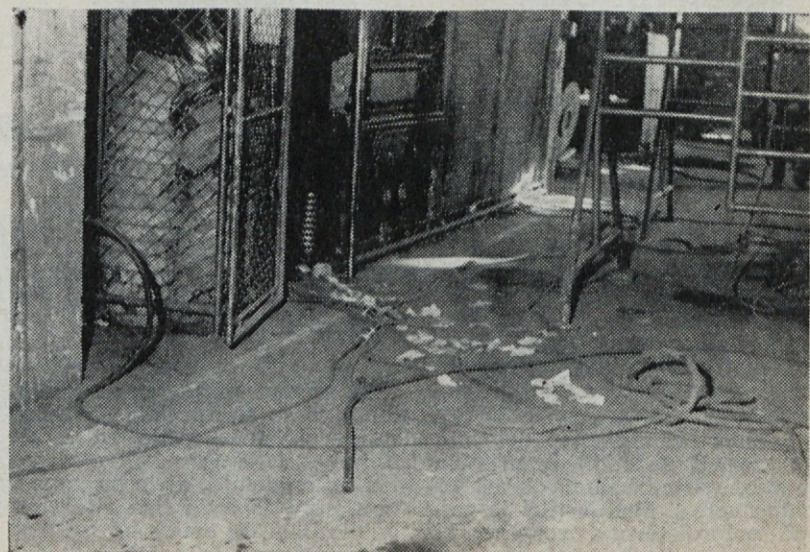
Pametne ptice gnezdiijo na strehah hiš bogatih mandarinov.

Vietnamski pregovor

varnost(ne) varnost-varnost

Kot kaže slika, lahko pot uredimo vzorno

Po slabo označenem osebnem prehodu se prepletajo razni kabli